

A jövő már jelen van

Interaktív tábla az óvodai nevelésben

ZDV 218

jelige

Budapest, 2012

Tartalomjegyzék

1. Bevezető	3
2. IKT a kisgyermeknevelésben - hogyan jutottunk el az óvodai digitális tábla-használathoz?	6
2.1. Az IKT fogalma	6
2.2. IKT a pedagógiában.....	6
2.3. Az IKT megjelenése és értelmezése a kisgyermeknevelés területén	8
2.3.1 Informatikai nevelés az óvodában	13
3. A digitális tábla, mint eszköz integrációja az óvodai informatikai nevelésbe	20
3.1 Kutatási kérdések.....	20
3.2 Módszertan	20
3.2.1. Dokumentumelemzés	20
3.2.2 Esettanulmány	23
3.2.2.1 Interjú	24
3.2.2.2 Megfigyelés	24
4. Az eredmények bemutatása, elemzése	25
5. Összegzés, következtetések.....	36
6. Bibliográfia	38
7. Hivatkozási jegyzék	41
9. Mellékletek	43
9.1. Interjú	43
9.2. Illusztráló fényképek	65

*„A valódi felfedezés nem abban áll,
hogy új területeket találjunk, hanem
hogy új szemmel nézzük az ismert világot”*

Marcel Proust

1. Bevezető

Az új évezred hajnalán már nem lepődünk meg, ha gyermekeink ismerik az email küldést, természetesnek veszik a digitális fényképezőgépet és nem csodálkoznak rá a laptopjainkra. A szabad játék elengedhetetlen elemei a mobiltelefonok, a televízió, a videojátékokból kölcsönzött kifejezések. A huszonegyedik század információs társadalmának növekvő generációja, a mi óvodásaink nem csak hogy a digitálisan fertőzöttek, hanem jobbra a digitális fertőzöttség Kánaánjában nőnek fel. Ahogy Marc Prensky fogalmazza: anyanyelvi szinten beszélnek a számítógépek, a videojátékok és az Internet digitális nyelvét, ők a digitális bennszülöttek. (Digital Natives) (Prensky, 2001)

Amikor először találkoztam az óvoda és számítógép fogalmakkal együtt, egy mondatban, én is, mint sokan mások a fejemhez kaptam: ”Szegény gyerekek! Miért nem hagyjuk őket természetesén rácsodálkozni a saját világukra?” Ám, ha a kétezres évek mindennapjait boncolgatjuk, nyilvánvalóvá válik, hogy a gyermekek saját világába beletartozik a számítógép is. A gyerekek számítógéppel való találkozását megakadályozni nem tudjuk, hiszen jelen van mind a munkánkban, mind az otthonunkban. Ezért fontos, hogy a korosztályhoz igazodó, célszerűbb, hatékonyabb, biztonságosabb programokat és eszközöket tudjuk kínálni nekik. Mára az alapkompenciákon túl a számítógépes- és információs műveltség ugyanúgy a gyermekek életének részévé vált, mint az önálló kézmosás.

Kiemelkedően fontosnak tartom ezért, hogy a holnap pedagógusaként foglakozzam a nevelés e fontos területével. A számítástechnika segítségével az információk rendkívül gyorsan és pontosan célba tudnak érni. Rohanó mindennapjainkban a hatékonyság a versenyképesség egyik mércéje. Ebbe a világba elengedhetetlen belépőnek számít a digitális írástudás. Az, ami néhány évtizeddel ezelőtt még elégséges tudást jelentett, ma már egyre inkább elavult és lassú, ezért átveszi a helyét az új generációs informatika, mely képes nagy mennyiségű információt gyorsan sok felhasználónak továbbítani. Mindezek miatt két fontos feladatot kell párhuzamosan megoldani: elsősorban fejleszteni és naprakész információkkal kell ellátni a világháló adatbázisait, másodsorban széles körben oktatni az informatika helyes alkalmazásának és hasznosításának irányelveit. Hogy mikor és hány évesen!? Intézményes

keretek között vagy inkább otthon? - A pedagógus szakma is igen megosztott ezekkel a kérdésekkel kapcsolatban.

Dolgozatom témájaként az Információs és Kommunikációs Technológia eszközeinek óvodai használatát választottam. Ezen belül is speciálisan a digitális tábla beépülését a már kialakult, a gyakorlatba is bevezetett óvodai informatikai nevelés eszköztárába. A témával 2009 tavaszán találkoztam először, akkor hallottam az újbudai Nyitnikék Óvodáról, ahol olyan bemutató foglalkozást szerveztek a nagycsoportban, melynek keretében a digitális táblát használták. Az itt dolgozó pedagógusok megkísérelték egy, a korosztály életkori sajátosságaihoz igazodó, hatékony, célszerű és biztonságosnak vélt programmal (Meseszerkesztő) az interaktív tábla és számítógép használatát beépíteni a mindennapok óvodai gyakorlatába.

2010 őszén interjút készítettem az óvoda vezetőjével Karkus Mihálynéval, a foglalkozó pedagógussal, Balogh Évával és az óvoda munkáját segítő szakértővel, Pasaréti Otíliaival. Még ezt megelőzendően megtekinthettem egy-egy a digitális táblát is használó tevékenységet. Többek között itt a gyerekek a Didergő király című mesét dolgozták fel a Meseszerkesztő ELTE- Team Labor által fejlesztett kisgyermekeknek szánt programmal. Ez a mese egy, szeptembertől kezdődő projekt részeként épült be novemberi feladatként a digitális táblás foglalkozásba.

Óvodai látogatásom és interjúm készítése után némi bizonytalanságot éreztem magamban a kisgyermekkorai informatikatudásomat illetően, így kutatómunkába kezdtem. Ennek eredménye és feldolgozása olvasható a következő oldalakon.

Az Információs és Kommunikációs Technológia fogalmának tisztázását követően dolgozatomban bemutatom a pedagógiai, majd kifejezetten a kisgyermeknevelésre alkalmazható értelmezést. A lehetőségekhez mérten célom volt bemutatni a pedagógus szakma megosztottságát is a témával kapcsolatban. A későbbi fejezetekben a teljesség igénye nélkül időrendi áttekintést készítettem a korábbi kutatási eredményekről, a jó gyakorlatokról. A szakmai kételyeket összefoglalva egyértelművé vált a kutatási kérdésem, hogy milyen módon integrálható az IKT az óvodai nevelésbe. Munkám során az eszközök jelenlétét majdhogynem alapvetésnek vettem, hiszen a számítógép integrációjáról már az 1990-es évektől egyre nagyobb számban publikáltak a kutatók. Ami a kilencvenes éveknek a számítógép volt, az 2012-ben az interaktív tábla és a projektor lehet a csoportszobában?

Elemzésem fókuszába először az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramját állítottam, azt vizsgálándó, hogy az informatikai nevelésnek ez az alapidokumentum mennyi teret enged.

Kutatásomat egy jó gyakorlatot bemutató esetelemzéssel folytattam, amely az Újbudai Nyitnikék Óvoda Lepke csoportjában folyó tevékenységre irányul. Itt a csoport pedagógusával, az intézményvezetővel és egy külsős szakértővel készítettem félig strukturált interjút. Az esettanulmány részét képezi a 2010-ben és a 2012-ben tett megfigyelésem is, hogy láthassam mennyire tudott beépülni a mindennapi óvodai gyakorlatba, más csoport életébe a tábla-használat.

Kutatási kérdésem megválaszolásához szükségesnek tartottam a nemzetközi kitekintést, ezért – az éppen felfedezési fázisban lévő magyarországi gyakorlat bemutatása mellett – igyekeztem adatokat gyűjteni más országok törekvéseiről, különösen az Egyesült Királyság gyakorlatáról: miként viszonyulnak a kisgyermekkorú IKT-használathoz más országokban, és hogyan alkalmazzák azt a nevelési gyakorlatban.

A munka lezárásaként egy vizionálható magyarországi jövőképet igyekeztem megrajzolni, valamint a kutatás folytatásának körvonalazására törekedtem, vázolvá a lehetséges kutatási célokat és irányokat.

2. IKT a kisgyermeknevelésben - hogyan jutottunk el az óvodai digitális tábla-használathoz?

2.1. Az IKT fogalma

Az Információs és Kommunikációs Technológia (továbbiakban IKT) széleskörű értelmezési lehetőségei miatt a fogalom definiálására nincs egy egyetemes, egzakt módszer. „*A mobiltelefontól a személyi számítógépig, a műholdas hírközléstől a számítógéppel segített tervezésig és a számítógéppel integrált gyártásig, illetve a videó felvételektől a szuperkomputerig, valamint a zsebszámológéptől a színes televízióig, az okos telefonokon át mindent magába foglal*”(Molnár, 2008). Az eszközpark és alkalmazási technikák folyamatos változása és alkalmazásának terjedése miatt a fogalom értelmezési köre is folyamatosan tágul. Molnár György megközelítése alapján az IKT fogalom az alábbi részekből áll össze. Az IKT, mint: (1) *Eszköz*, (2) *Ellenőrzési eszköz és automata technika*, (3) *Szervezési technika*, (4) *Média és összekapcsolható technika*, (5) *Fejlesztési és társadalomalakító folyamat*, (6) *Technikai gyakorlat*. Jelen dolgozat vonatkozásában a fogalom komplex értelmezése szükséges. A mikroelektronika és a távközlés összefonódásából létrejöhettek az ellenőrizhetőséget biztosító, és az irányítható folyamatokat átvevő, automatizálható eszközök. Megkönnyítette a munkavégzők mindennapi feladatait, megvalósult a távolabbi eszközök egyidejű összekapcsolása, mellyel felgyorsulhatott a digitális szocializációs folyamat. (Molnár, 2008)

2.2. IKT a pedagógiában

Az IKT fogalmához kapcsolódó pedagógiai meghatározás „*tartalmazza a legújabb technikai vívmányokat és azok adaptálásának lehetőségét a tanítási-tanulási folyamatokba, különös tekintettel az informatikai tanítás és tanulás környezeteire. Foglalkozik a műszaki, technológiai, társadalmi fejlődés által megkövetelt tanári és tanulói paradigmaváltások szükségességével, a hagyományos oktatási keretek határait kitágító atipikus és új generációs oktatási formákkal, szervezési lehetőségekkel.*” (Molnár, 2008)

A kezdetben csak technológiai fejlődésnek tűnő, majd egyre mélyebb társadalmi hatásokat is kiváltó fejlődés a pedagógiai gondolkodás számára sajátosan új kihívást jelent. Az új

eszközök az élet szinte minden területén, így a pedagógiában is, az oktatási-nevelési folyamatokban is megjelentek, bővítve a hagyományos audio-vizuális taneszközök körét. A jelenlegi oktatásfejlesztési stratégiák tudatosan építenek az IKT új alkalmazási lehetőségeire. Ahogy Benedek András értekezik az intézményes oktatás-nevelés szűk körű értelmezésének bővüléséről, azzal hangsúlyozza, hogy a technikai fejlődéssel párhuzamban tágul a jövőre hatást gyakorló, egész életen át tartó tanulás rendszere (Benedek, 2007). Ahogy a bevezetőmben is taglaltam, a digitális írástudás a kétezres években a kulcskompetenciák között kíván magának - ha nem is első, de igencsak előkelő – helyet (Kőrösné, 2000). A digitális írástudás elsajátításával kapcsolatban Vig Zoltán megfogalmaz egy-két egyetemes alapelvet: „(1) a digitális írástudás elsajátítása, illetve elsajátíthatósága kizárólag hozzáférés kérdése (2) a gyermekek (még az írástudatlanok is) gyakorlatilag a felnőttek segítségével nélkül képesek megtanulni az alapvető funkciók használatát (...) (3) A számítógép öröm- és élményszerzés forrása lehet a gyermekek számára, amely a kilátástalanság körülményei között (is) értelmes és hasznos tevékenységet biztosít (...) (4) Mivel a géphasználat fortélyait a világot felfedező gyermek természetes ösztönével, előítéletektől és félelmektől mentesen, szinte észrevétlenül sajátítja el, a mindezt külsődlegesként, tanulásként, kényszerként megélt felnőtt társadalommal szemben a gyermekek által megtestesített generációs lehetőség jelenti a legnagyobb esélyt a digitális szakadék leküzdésére.” (Vig, 2008, 129. p)

Ma már nem is érdemes a felől vitát indítani, hogy a média és az informatika alapismeretei az általános műveltség részét képezik-e; - a jövőben még inkább szükség lesz rájuk ahhoz, hogy tájékozódni, dolgozni, alkotni tudjunk. (Kőrösné, 2000) Nem fordíthatunk tehát hátat az informatika jelenlétének, nem ijedhetünk meg az eszközeitől, inkább törekednünk kell azok megismerésére alkalmazására. A pedagógusképzéstől a gyerekek mindennapjainak megszervezéséig folyamatos újragondolás és alkalmazkodás a holnap pedagógusainak feladata. Fel kell készíteni és motiválttá kell tenni a pedagógusokat az IKT elfogadására és mindennapos használatára. Fontos a pedagógiai szemléletváltás is, hogy több lehessen a „digitális bevándorló pedagógus” (Bátorfiné, 2010)! A gyermekek igen könnyedén megbarátkoznak az újdonságokkal, semmilyen kommunikációs gátlás nincs bennük az eszközök használatával szemben. Így a pedagógiának is választ kell adnia a szociológiai változásokra. Sőt, hangsúlyozott szerep hárul a pedagógus társadalomra, az eszközök veszélyeinek kiküszöbölésében, valamint a felnövekvő generációnak a lehetőségek helyes használatának megtanításában. Törekednünk kell az eszközök *fejlesztő alkalmazására*. (Bicsákné, 1996) Ezen a módon a sokszor említett megújuló oktatási-nevelési folyamat – ami

az ismeretek átadása helyett a tevékenységeket, a képességfejlesztést helyezi előtérbe – az IKT eszközökkel karöltve megalapozhatja az információs társadalomba hasznosan illeszkedő kreatív polgár személyiségét.

2.3. Az IKT megjelenése és értelmezése a kisgyermeknevelés területén

„A mobilon is hozzáférhető számítógépes világháló a mind jellegzetesebbé váló munkakörnyezetévé, és persze egyfajta nyitott, szerves tanulási környezetté válik. Szerves környezetté, melyben a gyermeki tanulás- s úgyszintén persze a felnőtt tanulás – jobbára immár nem elkülönült tevékenység, hanem a játék s munka – a munkává váló játék s olykor a játékká váló munka – magától adódó velejárója. „ (Benedek, 2008). Vagyis, a környezet változására minden, az oktatási és nevelési folyamatban résztvevő intézménynek reagálnia kell. A változás érinti az óvodát is, így a kisgyermeknevelésben is folyamatban van a technika kényszerítette nevelési koncepcióváltás. Igaz az óvodapedagógus szakmában nincs olyan nagy egyetértés az eszközök alkalmazásának mindennapi használatát illetően, mint például az iskolai alkalmazást vizsgálva. Sőt! Már-már a megosztottság, a feszültség és a kétely hangulata érződik az óvodapedagógus társadalomban. Vannak, akik egyértelműen támogatják az eszközök integrálását; vannak, akik nem ismerik, és így bizonytalanok, vagy éppen félnek tőle, és ezért támadják az óvodai IKT-t! Egy biztos, az elmúlt néhány évben agykutatók, pedagógusok, oktatáspolitikusok, informatikusok és egyéb a témával foglalkozó szakértők tollából számos az óvodai IKT használatot méltató és támadó újságcikk, tanulmány, publikáció jelent meg. A komplex látásmód elérésének érdekében széles körben próbáltam tájékozódni a szakirodalomban.

Kevés olyan szakmai munkát találtam, amely egyértelműen bizonyítaná a számítógépek káros hatásait a kisgyermek fejlődésének tekintetében. Leszögezendő, hogy a kérdéssel kapcsolatban tudományos vizsgálatok és hatástanulmányok nem nagyon állnak a rendelkezésünkre. Ezt támasztja alá Török Balász az óvodai számítógép-használatot tanulmányának bevezetője is *„...a fejlődés természetes velejárójaként a nevelés és oktatás ügyében érintett magyar szakmai közvéleményből sem hiányozhatnak az olyan viták és diskurzusok, melyek eredményeként konszenzusra juthatnak az egyes szakmai irányzatok, műhelyek, behatárolva a számítógép óvodai alkalmazásának témakörét, felderítve annak tényleges előnyeit és hátrányait. Bár az e téren folyó szakmai kezdeményezések érdemei elvitathatatlanok, nem képesek helyettesíteni a témában egyelőre hiányzó hazai empirikus kutatássorozatot.”* (Török, 2009) Ennek okait látja többek között Lénárd András: a

gyermek alacsony életkorából fakadóan a kutatási módszerek szűk alkalmazhatóságában (pl. kérdőíves vizsgálat), illetve a számítógép-használat hatás vizsgálatainak nehézségeiben. A számítógép hatásait az egyéb körülményektől, környezeti hatásoktól elkülöníteni igazán nehéz, és így releváns eredményeket ezért sem publikáltak még a kutatók. (Lénárd, 2010) Általánosságban megállapítható, hogy nem ezen a szakterületen foglalkozó pedagógusok, laikus fogalmazzák meg az ellenvélemények egy jelentős hányadát. Ezek a nézetek, bár tudományosan nem igazoltak, mégis nagyon markánsan vannak jelen a köztudatban. (Lénárd, 2010) Fontos azt is megállapítani, hogy a kora gyermekkori számítógép-használatot kétkedve fogadó szakemberek nem a számítógép-használat hasznosságát bizonyító kutatási eredményeket kérdőjelezzik meg, hanem a kérdéskört tágabb összefüggésrendszerben vizsgálva fejtik ki álláspontjukat. Véleményük szerint a számítógép-használatából eredő hasznót „*annak kockázatai és hátrányai ellensúlyozzák.*”(Török, 2009)

Az ezekre az írásokra reflektáló szakértőkre jellemző, hogy szinte minden esetben megjelenik munkájukban egyfajta ellérv-csokor, melyben pontról pontra önmaguk megválaszolják, hogy miért is van helye az IKT-nak a kisgyermeknevelésben. Az ellenzőknél általánosságban megjelennek az alábbi motívumok:

Mindent a maga idejében, és az életkornak megfelelően. Túl korai a három- hét éves korosztály számára a számítógép-használat! Túl korai? Kérdőjelezi meg Lénárd András a közvéleményben keringő nézeteket összegyűjtő cikke, miszerint „*Nem lehet igazán korán elkezdni a számítógép használatot.*” (Lénárd, 2010, 2 p.) Párhuzamot von a nyelvoktatás minél alacsonyabb korba való szorítással, hogy aki nem tart lépést a korrall az lemarad. Megállapítja viszont azt is, hogy hiába a gondos óvodapedagógus és szülői magatartás, a korai fejlesztés nem feltétlenül jár együtt a kimagasló képesség fejlődéssel. Ha hátrányokkal nem is, de előnyökkel sem korrelál a kora gyermekkori (4-6 év) számítógép használat. A később kezdő, már tanuló korú gyerekek (6-8 évesek) igen hamar utoléri a számítógép-használatot már kisebb korban elkezdő társaikat. A jövő munkavégzőinek, a mai világ gyermekeinek nem a konkrét felhasználó ismeretekre van szüksége négy éves kortól csepegtetve, hanem inkább egy nyitott attitűdre, alapkészségekre, „... s leginkább a változó felhasználói környezetben különböző alkalmazói programokkal történő munkavégzéshez való alkalmazkodás készségére” (Lénárd, 2010. 3.p.) Éppen ezért érdemes megfontolni a megfelelő korosztály kiválasztását, hogy manapság 20-25 évesen állnak munkába a fiatalok, és e vonatkozásban akkor van e jelentősége, hogy a gyerekek 4-6 vagy 8 évesen kezdenek el a számítógéppel foglalkozni? (Lénárd, 2010)

„Szem- kéz és hátfájást okozhat (ha nem vesszük figyelembe az ergonómiai sajátosságokat!)” **„Túlzott használata szomatikus tünetek kialakulásához vezethet”** (Hámori 2001) Összefoglalva ezt a csokrot **negatív élettani hatásoknak** nevezhetnénk. (Lénárd, 2010) Ezek az érvek igencsak megállják a helyüket és jelen vannak a valóságban. Ám itt mindenképpen a géphasználat idejét kell ütköztetni ezzel az ellenérvvel. Milyen hosszú használat után alakulnak ki ezek a tünetek? Milyen eszközöktől alakul ki a szemkárosodás, gondoljunk az LCD monitorokra, a digitális táblára és a távolról vetített projektor képre! Huzamosabb időn keresztül napi több órás géphasználat után valóban bekövetkezhethet szemkárosodás, de manapság inkább a családon belüli időbeosztás, a gyermekkel való törődés illetve annak hiánya miatt következhet ez be. (Lénárd, 2010)

„Nem helyettesítheti a közvetlen tapasztalást” (Hámori 2001) Ebben az életkorban az új ismeretek tanításában kiemelt szerepe van a közvetlen tapasztalatnak. Nem válthat fel egy digitális körutazás semmiképpen egy természetben tett sétát! (Más kérdés, ha például, olyan vidékre kirándulunk digitálisan, ahová nem tudnánk elvinni a gyerekeket...) Fontosnak érzem itt ismét leszögezni, hogy a csoportszobai számítógép és bármely más IKT eszköz használata nem más eszközök helyett, hanem azok kiegészítéseként van jelen! Nem azt a képet kell elképzelnünk, hogy most már nincsenek hagyományos szőnyegen játszható konstruáló játékok és eltűnt a bábparaván a csoportszobából. Hanem például az Északi sarkon élő állatok is bevihetőek mozgóképeken és természetes környezetükben bemutatva a belvárosi óvodákba a külső világ tevékeny megismerése tevékenységen, vagy akár egy víz-projekt keretében. (Nagy, 2011) Ehhez kapcsolódóan jegyzi meg Török Balázs ellenvélemény gyűjteménye, hogy ha helyet is kap a számítógép a csoportszobában, akkor is csak **egyéb tevékenységek háttérbe szorítása révén** lehetséges. (Török, 2009)

Többek között hatással lehet a szocializációs folyamatokra is, ha példának okáért egyedül ül egy gyermek a monitor előtt. **„A gyerekek elfelejtenek beszélni, szociális igényeik csökkenek”** (Lénárd, 2010) A helyzet ezzel kapcsolatban, hogy igencsak valós képet fest le az utóbbi megállapítás, abban az esetben, ha a későbbi géphasználó gyermekeket vizsgáljuk. Az általunk vizsgált kisgyermekkora ez még nem jellemző tünet, de a kora gyermekkorral foglalkozó intézményeknek a prevenciós hatása nem alábecsülhető! Hiszen a számítógép individualizációs hatása már a korai életszakaszban is érezteti hatását. (Török, 2009) Hogy komplexen érzékeltessem a problémát, egy hatásvizsgálat eredményeit ismertetném a következőkben: Gerald Hüther agykutató és neuropszichológus a gyermek-fejlesztépszichológiai témájú magazinban beszámol a **média és a számítógép káros hatásairól**. Írásában egy képet vázol többek között a digitalizációval fertőzött kisgyermekek szociális

képességeinek későbbi alakulásáról. Kifejti a virtuális világ hatásait a gyermeki agyműködésre. Kiemeli már a bevezetőjében, hogy a televíziózás és a számítógépezés nem a tartalmát tekintve a szakmai vita témája, - mert az olvasónak *„nem kell sokáig keresgélnie: nagyon gyorsan talál öt, olyan tanulmányt, amely kimutatja, hogy állítólag milyen jó is a gyerekek számára a tévénézés. További öt tanulmány ezzel szemben viszont azt fogja bizonyítani, hogy a televízió rossz!”* -, hanem más dimenzióból vizsgálja azt. (Nemes, 2009, 405.p.) A média tartalmi elemzésén túl, sokkal messzebből kell megközelíteni a kérdést! A gyermeki agyműködést vizsgálva azt a megállapítást tette, hogy a korábban hitt álláspont, - miszerint genetikailag kódolva van, hogy az összes agyi kapcsolat kialakuljon bennünk – téves! Tehát, a gondolkodásunkat, az érzelmeinket, a cselekvéseinket irányító komplex neuronális hálózat nem genetikailag programozottan jön létre, hanem csak olyan részletekben, amelyek a konkrét életvilágban is rendszeresen aktiválódnak. Ennek értelmében megállapítható lett, hogy a gyermeki fejlődés nem elhanyagolható állomása a testséma kialakítása, hiszen ennek következtében alakulnak ki a legfontosabb neuronális áramkörök. Ez nem a képernyő előtt fog kialakulni! (Nemes, 2009) A mozgáson túl a testérzet kialakulásában jelentős szerepet játszik még az éneklés. Az agynak ilyenkor, zseniális pontossággal kell rezgetnie a hangszalagokat, hogy a pontos hangot szólaltassa meg. Ez a legjobb finommotorikus gyakorlat és pazar művelet a két agyfélteke differenciált gondolkodásmódjának is a megalapozásában. Emellett hangsúlyos szerepet kap az a kreatív teljesítmény is, amit a gyermek véghezvisz, egy dal teljes egészében fejben tartása közben. Nem beszélve a kórusról, a kánonról... Tovább magasztalja Hütner professzor az éneklést, hiszen a felszabadult éneklés közben neurobiológiai képtelenség a félelem érzete! A televízió és a bábshow-jellegű számítógépeztetés egyaránt egy passzív agymunkát követel meg a gyermektől. Ezt a legjobban bizonyítja az a példa, hogy a gyerekek eleinte még a *mesefilmben lévő szereplőknek még szóban és tevőlegesen is segíteni akar*. (Nemes, 2009) Majd egy bizonyos idő elteltével rájön, hogy ő nem aktív résztvevője a cselekménynek, abszolút passzív befogadóvá válik. Viszont *„az agyunk csak ahhoz képes alkalmazkodni, amit lelkesedéssel teszünk.”* (Nemes, 2009, 406.p.) Míg, a múlt században a világ rajongott a gépekért, meg akartuk érteni a működésüket; mára, a digitalizációs új korszakban egyre nehezebb megérteni az ok-okozatot. A gyerekeket egyszer csak majd nem fogja érdekelni a kauzalitás. *„Kvázit megtanulják, hogy a dolgokat a mögöttük rejlő értelem megragadása nélkül kell elfogadniuk.”* (Nemes, 2009, 406.p.) A számítógép kapcsán ott leledzik a probléma, amikor a gyerekek nem tudják megvalósítani az életkoruknak megfelelő alapvető tanulási folyamatot: *„Ismerethorizontjukat bővítendő, a gyerekeknek az új élményeiket egy értelmi kontextusban*

kell elhelyezniük. Az agyuk, ugyanis csak akkor tud megtanulni valamit, ha az új benyomásokat egy olyan, már meglévő mintához kapcsolja hozzá, amely korábbi tapasztalatok által jött létre. Ez egy rendkívül kreatív folyamat!” Ezt a kreativitást veszélyezteti a nem megfelelő IKT használat. Ha nem biztosítódik a gyermeknek az „aha-élmény”, akkor a kialakulandó gondolkodási harmónia helyett csak a káosz marad meg. Ezt Hütner szerint, az lenne az ideális, ha „a gyerekek a beiskolázás előtt lehetőleg egyáltalán nem kerülnének kapcsolatba a tévékészülékkel vagy a computerrel.” (Nemes,2009, 406.p.)

A számítógépezést szorgalmazó kutatók a gondolatmenettel ellentétben pont azt hangsúlyozzák, hogy nem a kreativitás ellen, hanem a szélesebb körű, ingergazdagabb környezet szélesítésében játszik szerepet a computer! A Hütner interjúbán felmerült alapvető szükségletek („*tartozni akarok valahová*”, „*teljesíteni akarok valamit*”) kielégítésére nem szabad használni a számítógépet. Ekkor a reális életben való eligazodáshoz szükséges támpontok nem alakulnak ki, például a belső önértékelés, a valós szociális kapcsolatok. Tehát, ha a számítástechnika csak kiegészítő szerepet játszik a valósággal akkor nincs vele baj? Erre a kérdésre nem kapjuk meg a választ Hütneről, de Lénárd András saját oktatói, tanítói és szülői tapasztalataiból állítja, hogy mint az életünket megkönnyítő, bizonyos esetekben segítő eszközként, aminek nem válunk a rabjaivá, aminek a használata a mi döntésünktől függ és nem lesz egyeduralkodó a életünkben igen is helye van! Egy gyermek szerinte igen is kerüljön kapcsolatba az életkorának megfelelően tervezett programokkal, de folyamatosan szem előtt tartva a mértékletesség és az arányosság elvét. (Lénárd, 2010) Felhívja Hütner is a figyelmet a gyermekek egyéni személyiségbeli különbségeire is, miszerint „*sosem a jó kapcsolatteremtő képességgel rendelkező, életvidám, nyitott, kíváncsi és kreatív gyerekek azok, aki az elektromos média bűvöletébe esnek*” (Nemes, 2009, 407). Tehát, itt van a nagyon nagy prevenciós szerepe az óvodának, hogy melyik kiskamasz lesz majd chat-függő vagy szájbekatoná kiskamasz korára?

A kora gyermekkori számítógép-használatot elutasítók nagyrészt egyetértenek abban, hogy a tanulás eredményességét nagyobb százalékban növeli az interperszonális kommunikáció, mint a számítógép alapú képességfejlesztő technológiák bevezetése. (Török, 2009) Néhány egészen extrém esettől eltekintve ritka az óvodás korú, aki az elektronikus kommunikációt jobban preferálná, mint a hagyományos kommunikációt. Ezért a hagyományos, digitalizáció mentes óvodáztatás mellett állók véleménye szerint a pedagógusoknak azon kellene fáradozniuk, hogy a gyermekek személyes igényeire személyes tanulási alkalmak megteremtésével válaszoljanak. És megállapítják azt is, hogy az erőforrások átcsoportosításánál nem egyértelműen kimutatott, hogy az IKT technológiák használata a nevelőmunkát végzők

továbbképzésével együtt is jövedelmező kell, hogy legyen.(Török, 2009) azaz megéri az IKT integráció?

Nem egyedülálló hazánkban a szakmai vita, hogy gép közelbe engedhetőek –e az óvodások. Turcsányiné-Szabó Márta betekintést nyújt a nemzetközi gyakorlatról, megoldásokról. példákat hoz nevelési tervekből, követelményrendszerekből, mellyel bemutatja, hogyan valósulhat meg hasznosíthatóan a gyerekek első találkozása a számítógéppel, milyen típusú feladatokat oldhatnak meg a gyerekek. Kezdve az Egyesült Királysággal, ahol már 2000-ben a nemzeti alaptanterv részévé vált számítógép-használat. Az öt éves korú, iskolakezdő gyerekeknek fokozatosan építik fel az ismeretanyagot. Az alaptanterv módosításának hatására a Brit szülők a szokásos pre-school kezdőcsomag – ceruza, olló, ragsztó – mellé nagy számban számítógépet is vásároltak gyermekeik otthoni gyakorlásához. Megemlítendő, hogy a program bevezetése siettetten önmagát abban az értelemben véve, hogy a pedagógusok felkészítése a gyakorlati bevezetéssel párhuzamban történt. (Turcsányiné-Szabó, 2009)

A fiatalabb, 3-4 éves angol gyerekek sem maradtak ki az IKT eszközök használatából, mert Northamptonshire tartomány százezer fontos befektetése révén kilenc óvodában bevezették az IKT állomásokat. Ez körülbelül 700 gyermeket érintet és hatásvizsgálatok alapján egyértelműen hasznosnak ítélték a program bevezetését. Ennek következtében, további 39 óvodába jutottak eszközök. A további sikerek hatására, a 2003-2006 közötti időszakban megcélzották a tartomány összes óvodájába eljuttatni az IKT innovációt. Mintegy 660 óvodát és iskolát érintett a fejlesztés. A projekt célja volt *„biztosítani az óvodáskorú gyerekek egységes fejlődést és felkészítést a jelen és jövő technológiájának hatékony használatára, a változó otthoni körülmények vagy esetleges hátrányok leküzdése érdekében.”* Hasonló jellegű célokat fogalmaz meg a magyarországi Brunszvik Teréz óvodai számítógépes program is. (Részletesen ld. 2.3.1. informatikai nevelés az óvodában)

2.3.1 Informatikai nevelés az óvodában

Szükségességét mutatja továbbá az élethosszig tartó tanulás értelmezési kereteinek kiterjesztése az óvodai nevelésre is (Knizner, 2009). Az élethosszig tartó tanulás megközelítésében hangsúlyos az egyéni képességek, valamint a személyi tanulási képességek fejlesztése. (Benedek, 2008) Azaz, tanuld meg, hogyan kell tanulnod! Tanuld meg azt az utat, amin haladva helyt tudsz állni. A mai óvodákban nevelt gyerekek, már életük nagy részét ebben a felgyorsult, információs társadalomban fogják leélni. Erre pedig fel kell őket

készítenünk. Egy olyan tudást kell közvetítenünk már ilyen korban, aminek segítségével kialakulnak a tudomány, a munka világának újításai, a technikai eszközök megújulása, az ismeretszerzés és feldolgozás módszereinek alkalmazására alkalmas készségek (Knizner, 2009). A gyerekeket meg kell ismertetnünk azokkal a változatos módokkal, amelyek segítségével a minket körülvevő világgal kapcsolatot tudnak teremteni. (Kőrösné, 2000) Erre kiváló lehetőséget biztosít az óvodai informatikai nevelés. Segít kialakítani az önálló és folyamatos tanulás módszereit, segíti az önálló kommunikálás megalapozását, és felkészíti a gyerekeket a változatos rendszerekben való együttműködésre. (Knizner, 2009)

Az informatika az információk szerzésével, tárolásával, feldolgozásával, továbbításával foglalkozó tudomány. (Szűcs, 1995) Minél bonyolultabb egy szervezet vagy egy technikai rendszer, annál fejlettebb, összetettebb információs rendszerre van szüksége a működéséhez. Így tehát a társadalmi és technikai változások párhuzamba állításával az óvodai IKT használatával megalapozható a koragyermekkori nevelés 21. századi céljaként megfogalmazott információs társadalmi szocializációs törekvés.

Az **informatikai nevelés** az óvoda vonatkozásában **komplex fogalom**. Tartalmazza az informatikát eszköz állományával (számítógéptől az IKT minden eszközéig), az alapozó hagyományos óvodai játékokba bújtatott információszerzéssel, tárolással és feldolgozással kapcsolatos fejlesztéseket is. (Holló, 1997) A köznyelv használatával ellentétben tehát nem kifejezetten csak a számítógép előtt töltött és a technikai eszközökkel való ismerkedést jelenti az óvodai informatikai nevelés. Természetes módon épül be a hétköznapi életbe. Megjelenik a csoportszobai piktogram használatban, az információt-szerző, -továbbító, és -felhasználó játékokban. Ilyenek a Beszélő képek, az irányjátékok, robotjátékok, és csak a folyamatnak a végén kerülnek elő az informatikai játékeszközök és a legvégén konkrétan a számítógép! (Kőrösné 1993). Így tehát, az óvodai informatikai nevelés az információs kultúra befogadásától, a hosszútávon alkalmazható információkezelési technikák megalapozást jelenti. (Kőrösné, 1997) A szakma feladata a célok és feladatok kidolgozása után az eszközök és módszerek kiválasztása, és így az informatikai nevelés koncepciójának létrehozása (Knizer, 2007). A fejlesztés célja általánosságban a tapasztalatszerzési lehetőségek kiszélesítése, a *„felnőtt világban való tájékozódás előkészítése, az információ kezelés technikáinak kipróbálása”* (Knizer, 2007), a különböző kommunikációs technikák gyakorlása. **Alapérvényű szabályokként** megfogalmazza Kőrösné, hogy (1) Csak az életkornak megfelelő szoftvereket válasszunk - leginkább az úgynevezett *„Nyitott programok”* a legjobbak (2) Fontos, hogy mennyi időt töltenek a gyermekek a gépek előtt, ezt

mindenképpen maximalizálni kell.(3) Ne használjuk a számítógépet, ha a feladat hagyományos módon, más eszközökkel jobban megoldható! (4) „*És végezetül: A számítógép bármiféle más eszközcsoda a pedagógust sohasem pótolhatja!*”(Körösné, 1997, 193.p.)

Az informatikai kultúra megismertetését, az informatikai eszközökkel való megbarátkoztatást a három évesek korcsoportjában sohasem a számítógépekkel kezdjük.” Számtalan a hagyományos óvodai életben is fellelhető módja van a géphasználat megalapozásának. (Körösné, 1997, 183. p.) Erről ír Holló Istvánné gyakorló óvodapedagógus, aki **1994-ben** elkezdett foglalkozni **az óvodai informatikai nevelés megvalósíthatóságával**. A kilencvenes évek közepére rátalált a témában gyakorta publikáló és az elméleti és gyakorlati alapokban jártas Körösné Mikis Mártára valamint Farkas Károlyra. Igazolást nyer számára, hogy önművelő célzatú kutatása nem volt hiábavaló, mert szakértői támogatással hamarosan eredményt felmutatható munkába kezdett. Óvodai szintű szakmai munkaközösség létrehozása után, az elméleti alapozás végeztével gyakorlati munkába kezdenek. Véleménye szerint az informatikai nevelés *háromszintű folyamat*, mely akár a szintek párhuzamos használatával is megvalósítható. Szükség van a számítógépen játszható játékok minél „*alacsonyabb szintű*” módosítására. Vagyis a gyerekek először tapasztaljanak térben, annyi érzékszervvel, ahogyan csak lehet, utána síkban (pl. asztali játék), és csak a folyamat végén kerülhessen elő a számítógép. Ha nincs minden esetben mód a hármas egység megvalósítására, nyugodt szívvel építhet a pedagógus a gyerekek generalizációs képességére. A technikai eszközök megismerése és a gyakorlati szokások kialakítása után „*az informatikai tevékenységek ugyanolyan részévé váltak a csoport játékanak, mint a rajzolás, a szerep- és szabályjátékok vagy bármi más. Fontos, hogy a számítógép nem más játékok helyett, hanem a többi játék mellett van jelen a gyerekek életében.*” Használtak Logo nyelven írt programokat, valamint a Mesevilág szoftvert is. Kiemelt kedvenc volt a csoport életében a rajzoló programrészlet, így valósulhatott meg a mesekönyv készítés, valamint a folytatásos történet szövése. Ezek gyűjteményéből mesekönyv könyvtár szerveződött, később a gyerekek hangjának felvételével hangos könyvtár, melyet a szabad játék során igény szerint használhattak, visszahallgathattak, kikölcsönözhettek. (Holló, 1997)

Az óvodáskorúak számítógép használata megjelent a magyar hétköznapiakban is. Egyre több intézményben jelent meg a számítógép, és nem csak az irodai adminisztráció segédeszközeként. Az Oktatási minisztérium kezdeményezésére **2001-ben országos óvodavizsgálat** folyt, a családok számítógép ellátottsága, a gyerekek számítógép-használatára és annak szülői megítélésére is. Több mint 4000 szülő válasza alapján rajzol képet Török

Balázs a kisgyermekkorai számítógép-használatról. (Török, 2009). Felismeri, hogy a kisgyermeknevelés stratégiai szerepének megnövekedése számos lehetőséget és tennivalót eredményez a közszolgáltatások terén. Összefüggésbe hozza az óvodáskori számítógép-használat és a szülők elégedettségi szintje lehetőséget teremt egy összefüggő óvodai számítógépes program kidolgozására. Ennek értelmében oktatáspolitikai döntések szempontjából meghatározó ajánlást tesz. Miszerint az óvodáskorúak 1/3-a használt már otthonában számítógépet megszívlelendő gondolat, hogy *„kellően átgondolt és tervszerűen kialakított fejlesztő célú projektek alakító hatással lennének a az óvodáskori számítógép-használatra.”* (Török, 2009).

Ennek a tanulmánynak következményeként kidolgozásra került **2004-ben a Brunszvik Teréz Számítógépes Óvodai program**. Ennek alapvető célja a Török kutatásban is kimutatott digitális szakadék csökkentése (Török, 2009), *„a társadalmi egyenlőtlenségek csökkentése, a digitális írástudás elterjesztése a hátrányos helyzetű társadalmi csoportokban, illetve a hátrányos helyzetű családokba született gyerekek egyenlőtlenségének biztosítására”*. (A Brunszvik Teréz program, 2009, 12 p.) A célok megfogalmazása egyértelmű hasonlóságot mutat a northamptonshirei gyakorlattal. Nálunk a pályázat keretében a 269 óvodában jelent meg a számítógép, melyet 2004 nyarán valamennyien meg is kaptak, a 2005-ös adatok szerint óvodánként átlagosan 65, azaz majdnem 16000 gyerek használta a kihelyezett munkaállomásokat (A Brunszvik Teréz program, 2009) A forrásomként is megjelent 2009-es tanulmány ennek a programnak a hatásosságot volt hivatott vizsgálni. Az óvónők véleménye egyöntetűen, 92%-ban a hasznosságról nyilatkozott már 2004-ben. (Prazsák, 2004) Hátrányként mindenekelőtt a hardverrel és a szoftverek zártságával kapcsolatban merültek fel. 2005-ben ismét az IHM telefonon keresztül megismételte a nyertes óvodák körében a programmal kapcsolatos tapasztalatokról folytatott kutatást. Ismét felmerültek ellenérvek, mind a gépek technikai állapotával kapcsolatban, mind elvszerűségében a számítógépek létjogosultságát illetően. De az óvónők véleménye alapján, még mindig kimagasló volt a támogatás. A szülők támogatottsági mutatói is a program sikerességét hangsúlyozták, a 2004-es felmérés szerinti 88 százalékos pozitív fogadtatásról számoltak be a pedagógusok, addig 2005-re ez 98 százalékra növekedett. Negatív szülői véleményről egyetlen egy óvoda sem számolt be. Igaz, a program helyeslése, nem közvetlenül jelenti azt, hogy a szülők fontosnak tekintik ezt a fejlesztést, mint óvodai szolgáltatást. A szülői óvoda elégedettségi értékelés eredményében a legkevésbé fontos helyre sorolták a gyermekük számítógép-használati lehetőségét. Párhuzamosan a program megvalósulásával egy ellenkampány is hallatta hangját,

a „Kakaóbiztos számítógép” néven. A pedagógusok többsége ellenezte és elutasította az ellenzők hangját. Az első egy év alatt a számítógép, ha nehezen is, de megtalálta a helyét a csoportszobában, kihasználtsága megduplázódott. Megfogalmazódtak a gyakorlati tapasztalatokból fakadóan a javítási és fejlesztési igények is, hogy a sikeres integrációs folyamatot tovább tudják folytatni és naprakészek lehessenek. Összességében a program előnyeiként megfogalmazták, a memóriafejlesztő hatást, a matematikai ismeretek bővülését, a képességfejlődést, a kooperációs- és kommunikációs készségek fejlődését, a kreativitás-, megfigyelőképesség-, tájékozódás-, a hallásfejlődését valamint az interaktivitást. (A Brunsvik Teréz program, 2009)

2005-2006-ban az Oktatási Minisztérium támogatásával újabb **kutatás készült az óvodás korúak számítógép használatával kapcsolatban.** Ismét a Brunsvik programban résztvevő óvodák adatbázisa szolgált mintául a kutatásban (Török, 2006) Összehasonlítható vált így a Brunsvik Teréz óvodai számítógépes programot megelőző (2002-2003)- illetve azt követő időszakban (2004-2005) a számítógépet használó helyek száma. *„A növekedési ütem organikusnak tekinthető, vagyis célzott kormányzati politika nélkül érvényre jutó növekedési ütem. A Brunsvik program 2003/2004-es lebonyolítása jelentősen módosította az elterjedtségi mutatókat, a számítógéppel rendelkezők aránya egy év alatt 5,6 százalékkal bővült, ami többszöröse a korábbinak.”* (A Brunsvik Teréz program, 2009). A kutatási eredmények és következtetések között megjelent, hogy a korábban már ismertetett hatásosság csak akkor tartható fent és növelhető tovább, ha a csoportszobai számítógép-használat gyakorlatának összekapcsolása megtörténik az óvodapedagógus képzés és a továbbképzési szolgáltatásokat nyújtó rendszereivel. Fontos megemlíteni, hogy a 2009-es hatás vizsgálatban közölt eredmények alapján kimondható, hogy elsősorban a nagycsoportos korú gyermekek számára hasznos a program.

Így tehát, ha alapul vesszük, hogy már jelen van az informatikai nevelés az óvodás korúak életében és beengedjük a gépeket is a csoportszoba játékaik közé, az új módszertant és további fejlesztéseket követel magának. A kölcsönhatás tehát oda-vissza lejátszódó folyamat, folyamatosan mozgásban lévő változást takar. (Vig, 2008) Az óvodai számítógép használatával kapcsolatban egyre több kutató, pedagógus, szülői munkaközösség kezdett aktívan foglalkozni. Sorra szerveződtek a konferenciák, a jó gyakorlatot bemutató műhelyek és jelentek meg a szakfolyóiratokban a büszkélkedő pedagógusok és hűledező szakemberek és újságírók írásai.

2005-ben Mi a Manó? című **akkreditált tanfolyam szervezése** Schlotter Judit vezetésével általános iskolai tanítók és óvodapedagógusok számára, mely harminc órában lehetőséget

nyújtott az IKT óvodai foglalkozásokon és alsó tagozatos szakórákon történő IKT eszközök használati módjainak megismertetésére. Tanultak a pedagógusok a módszertani tanfolyamon a gyermekek életkorának megfelelő oktatóprogramokról, prezentációkészítésről, a „*saját oktatóanyagok*” készítési módjairól. A tanfolyam nevét a Manó programcsalád kölcsönözte, amelyről részletesen lehetett itt tanulni. Kifejezetten a háromtól hét éves korúaknak (is) szól többek között a „*MiniNyár, MiniTél, MiniTavas, MiniŐsz, Seholsincs Kastély Zoom, Hangyácska Logika 1, Egyszer volt..., Dinoszaurusz-vadászat.*” A szervező értékelése szerint a program a fantázia megmozgatása mellett alkalmas az összpontosítási- és beszédképesség fejlesztésére és a szókincs gyarapítására. (Schlotter, 2005)

A kisgyermekkorai számítógép történeti áttekintéséből kihagyhatatlan a speciális igényű gyermekek körében. A Brunszvik Teréz program értékelésében a sajátos nevelési igényű gyerekek tekintetében lényegesen kevésbé fejlesztő hatásról nyilatkoznak. Igaz a program célcsoportja nem kifejezetten a **speciális szükségletekkel élők** csoportja volt, hanem a kifejezetten hátrányos helyzetűben lévők. De, talán nem lett volna nehéz megoldani, hogy a munkaállomásokon rendszeresítsenek logopédiai, fejlesztőpedagógiai szoftvereket is! Ám a korábban említett zárt rendszernek köszönhetően célcsoport bővítésre a kivitelezők nem is hagytak teret. (A Brunszvik Teréz program, 2009) A használó pedagógusok közül ezt sokan hiányolták.

Újhelyi Józsefné Montessori **gyógypedagógus halmozottan fogyatékos gyermekkel**, akiknél a mozgássérültséghez enyhe fokú és közép súlyos értelmi sérülés, valamint epilepszia társul **ért el figyelemre méltó eredményeket a multimédiás eszközök használatával**. Ötvözte a Montessori pedagógia szeretet metodikáját a bővült technikai eszközök lehetőségeivel, és digitális bevándorló pedagógusként újra fogalmazta Montessoritól kölcsönzött hitvallását saját szakterületére. „*merész vállalkozóként tűztem ki célul, azt, hogy csoportom egy megújult Montessori műhely legyen. Mindannyian tudjuk, hogy a nagy forradalmár orvos-pedagógust az a cél vezérelte, hogy korának leghátrányosabb helyzetben lévő gyermekeinek megadja azt az esélyt, hogy akadályoztatásaik ellenére is boldog emberekké válhassanak... Olyan eszközöket használt ehhez, amelyek megütközést, botránykövet jelentettek a „hivatalosok” között. Ennek ellenére soha nem hátrált meg...*” (Újhelyi, 2009, 7.)

Knizner Anikó a XVIII. kerületi Pitypang Óvoda vezetője 2007-ben az óvodai **informatikai nevelés elméleti alapjainak lefektetése** után egy **projektpedagógiai alapokon** nyugvó eseten keresztül bemutatja, hogy miként találhatja meg a **komplex informatika** a helyét a koragyermekkorai nevelésben. Kiemelten hangsúlyozza, hogy az élethosszig tartó tanuláshoz szükséges technikákat készíthetjük elő a programmal, amit bármilyen nevelési programba

integrálhatunk. Az írás újszerűsége a több szempontú látásmód mellett a **játékgyűjteményben** rejlik. A kutatóktól a gyakorló pedagógusokig mindenki számára egyértelmű tanácsokkal szolgál a program mindennapi életbe való bevezetésével kapcsolatban. (Knizner, 2007) 2008-tól az óvoda informatikai nevelési munkájába bekapcsolódik Pasaréti Otília doktoranduszhallgató, aki a kutatásomban később is előkerülő Meseszerkesztő program kifejlesztését az itteni pedagógusokkal együttműködve fejleszti, kutatja.

Visszatérő motívum a kilencvenes évektől a meseszerkesztés, az interaktív mese. Hiszen teljes egyetértés uralkodik a kisgyermekneveléssel foglalkozók körében, miszerint a mese életkorilag megfelel az óvodás gyermek szemléletmódjának és világképének. „ *Visszaigazolja a kisgyermek szorongásait, s egyben feloldást és megoldást kínál. A mesélővel való személyes kapcsolatban a gyermek nagy érzelmi biztonságban érzi magát, s játéktevékenységéhez hasonlóan a mesehallgatás elengedett intim állapotában eleven, belső képvilágot jelenít meg. A belső képalkotásnak ez a folyamata a gyermeki élményfeldolgozás egyik legfontosabb formája.*” (Pasaréti,2009/b, 76. p.) Ezen a tényen elindulva Pasaréti Otília doktoranduszhallgató Turcsányiné Szabó Márta vezetése mellett kutatásba kezdett a számítógép óvodai integrációjával kapcsolatban, a **Meseszerkesztő program** kifejlesztésének keretén belül. A főbb kutatási kérdések a programmal kapcsolatban azok voltak, hogy az interaktív mese számítógéppel való szerkesztésében maguk a gyerekek mennyire tudnak részt vállalni, esetleg önállóan tudnak-e az adott környezetben fejleszteni? A kutatás a gyermeki önkifejezés egyik lehetséges módjaként mérte a meseszerkesztésben megfigyelhető kreativitást. A 18. kerületi Pityang Óvodából kezdve gyűrűzött tovább a projekt a 11. kerületi Nyitnikék Óvodába. Az utóbbiban már az interaktív tábla is megjelent a csoportszobában. (Pasaréti, 2009/a,b)

A kutatás második fázisa – az **interaktív táblának** köszönhetően – a Nyitnnikék Óvodában lehetőséget nyújtott a vizsgálatot egy teljesen új dimenzióból elvégezni, Erről a többletről publikál Pócsisné Hermanics Mária, az óvoda egyik gyakorló pedagógusa, aki munkatársaival egyetemben részt vett a SMART digitális tábla-használat képzésen. Kapcsolódási pontot az óvodával és tábla vonatkozásában a nagycsoportos korosztály fejlesztésében, az óvodai projektmunka kiegészítésében, valamint a Helyi Nevelési Program elkészítésében is találtak. Ezzel a gyakorlattal kapcsolódott össze Pasaréti Otília Meseszerkesztő programja és így ért össze a kutató tevékenység, és az innovatív szellemiségben működő óvodai gyakorlat.

3. A digitális tábla, mint eszköz integrációja az óvodai informatikai nevelésbe

3.1 Kutatási kérdések

Világosan kiolvashatóvá vált, hogy a számítógép és további IKT eszközök, többek között az interaktív tábla az innovatív szellemiségű óvodákban helyet kapott. A számítógép csoportszobai terjedése magával hozta a további újításokat és eszközöket. Így jelent meg a kétezres évek első évtizedében az interaktív tábla is. Fő kutatási kérdésemként, így tehát az fogalmaztam meg, hogy **integrálható –e a mindennap óvodai nevelésbe az interaktív tábla?**

Vizsgálatom tárgyát képezte továbbá az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja az óvodai informatikai nevelés szemszögéből. **Összeegyeztethető az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja a gyakorlat által írt óvodai informatikai nevelés megvalósulásával?**

3.2 Módszertan

A téma körül kialakult viták és szakmai megosztottság hatására arra az elhatározásra jutottam - élve a felkínálkozó lehetőséggel, hogy felkeresem a XI. kerületben található Nyitnyikék Óvodát és egy esettanulmány keretében ismertetek egy jó gyakorlatot. A téma emberközpontúságából fakadóan kvalitatív módszereket használtam kérdéseim megválaszolásához. Telefonos egyeztetés után lehetőséget kaptam egy feltáró megfigyelésre, ahol mint tárgyilagos rögzítő, nem résztvevő megfigyelő vettem részt. A részletesebb háttér információk összegyűjtésének céljából félig strukturált interjút készítettem. Majd kutatási kérdéseim megválaszolásához további megfigyeléseimmel párhuzamban az elméleti kutatás részeként dokumentumelemzést végeztem az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramján. A fő kérdés megválaszolása azonban váratott magára. Hogyan épülhet be az interaktív tábla az óvoda eszköztárába? Így tehát ismételt megfigyelést végeztem egy évvel később, hogy a kezdeti próbálkozások után állandósulhatott –e a gyakorlatban az általam vizsgált eszköz.

3.2.1. Dokumentumelemzés

Kutatástörténeti áttekintésem folytatásaként először az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramján végeztem **dokumentumelemzést**. Az óvodai informatikai nevelés elméleti alapjainak alapos ismeretében lehetőségek, korlátok és határokat kerestem az Alapprogramban. Megvizsgáltam, hogy fellelhető –ezen ellentmondás az ismertetett gyakorlati példák és egyezményes óvodai nevelési alapelvek között. Továbbá kutatásom részét képezte az egyes óvodai tevékenységi területekben az informatikai integrációs lehetőségeinek feltárása.

Az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja nem említi konkrétan az IKT eszközök megjelenését (ahogy más taneszközt sem), de nem is zárja ki ezeknek az információtechnológiai eszközöknek az életkori sajátosságoknak megfelelő alkalmazását (Körösné, 2000). Így lássuk a következőkben az Alapprogrammal való összeegyeztethetőségét:

Az **Alapprogram bevezetőjében** is olvashatjuk „... az óvodai nevelésben érvényesülhetnek a különböző - köztük az innovatív - pedagógiai törekvések, mivel az alapprogram biztosítja az óvodapedagógusok pedagógiai nézeteinek és széles körű módszertani szabadságának érvényesülését, megkötéseket csak a gyermek érdekében tartalmaz.” (137/1996. (VIII. 28.) Korm. rendelet) Ennek értelmében 1999. szeptember 1-jétől az óvoda és annak pedagógusai lehetőséget kapnak a helyi viszonyoknak megfelelően az informatikai nevelés beemelésére a helyi óvodai programok megírásával a nevelési élet megszervezésébe. A speciális arculatot választó óvodák között az informatikai specialitást választók viszonylag alacsony számban vannak jelen egyelőre, de a lehetőség mindenki számára adott. Ám, ahogy dolgozatom 2.3.1 *Informatikai nevelés az óvodában* - pontjában utaltam a szülők óvodai szolgáltatásával kapcsán - a lehetőségként felmerülő csoportszobai számítógép használatával kapcsolatos alacsony értékelésére – megállapítható, hogy egyelőre nem érdemes az óvodáknak a számítógép alkalmazását nevelés, oktatási profiljuk középpontjába helyezni. (A Brunsvík Teréz program, 2009) Igaz a számítógép-használat színesíti és javíthatja az óvoda arculatát, de a szülők óvodaválasztásában ez nem tölt be mérvadó szerepet.

Az **Alapprogram Gyermekképe** fogalmaz „személyiség szabad kibontakoztatásában a gyermeket körülvevő személyi és tárgyi környezet szerepe meghatározó. Az óvodai nevelés gyermekközpontú, befogadó, ennek megfelelően a gyermeki személyiség kibontakoztatására törekszik, biztosítva minden gyermek számára az egyenlő hozzáférést.” Az óvodai informatikai nevelést és így a számítógép-használatot szorgalmazó szakemberek a gyermekek számára a fejlesztő hatású környezet újításaként értelmezik ez az új nevelési irányt. A gyermekek kibontakozó személyiségének fel kell készülnie a jelen kor kihívásaira, a

felgyorsult digitális korszak új eszköz-használatára. Továbbá, ha Brunszvik program alapvető céljait és az Alapprogram „... biztosítva minden gyermek számára az egyenlő hozzáférést...” részleteit összevetjük, az Alapprogram igen is helyet biztosít az informatikának. Sőt, a Brunszvik program szerzői célként tűzték ki a hátrányos helyzetű családokban élő gyerekek iskola előtti számítógép-használatát, hogy az iskolába lépéskor egyenlő esélyekkel indulhassanak a számítógép nélküli családokból érkező gyerekek a számítógéppel rendelkező családokból jövőekkel.

Az **óvodai élet tevékenységi formáiban** kiemelt területként az informatikai nevelés nem jelenik, meg de Körösné szerint az informatika az intézményes nevelés állomásai közül az óvodai nevelésbe integrálható a legjobban. *„Az óvodában sokkal természetesebb formában lehet jelen az informatikai kultúra, mint az iskolában, hiszen itt „tantárgyak” nem léteznek. Az előkészítő játékok: rajzok, énekek, mozgások éppolyan természetesek, mint a később megjelenő csupán eszközként használható számítógép.”* (Körösné, 2000) Összhangban az óvodáskorúak legelemibb, legfejlesztőbb így a legfontosabb tevékenységi formájával, a játékkal az informatika is befogadhatóvá válik a kisgyermek számára. A **játék** - szabadképzettársításokat követő szabad játékfolyamat - a kisgyerek elemi pszichikus szükséglete, melynek mindennap visszatérő módon, hosszantartóan és lehetőleg zavartalanul ki kell elégülnie. A kisgyermek a külvilágból és saját belső világából származó tagolatlan benyomásait játékában tagolja. Így válik a játék kiemelt jelentőségű tájékozódó, a pszichikumot, a kreativitást fejlesztő és erősítő, élményt adó tevékenységgé. (137/1996. (VIII. 28.) Korm. rendelet) Nagyon fontos itt azt megemlíteni, hogy valamennyi kutató is próbálkozott bármiféle számítástechnikai eszköz csoportszobai integrációjával, mindnyájan egyetértettek abban, hogy a számítógépet nem más játék helyett, hanem egy játékeszközként használják, mintegy lehetőségként a tapasztalatszerzésre.

Kiemelt tevékenységi területe az óvodai életnek a **külső világ tevékeny megismerése**. Itt a gyermek aktivitására és érdeklődésére alapozva ismereteket és tapasztalatokat közvetítünk a *szűkebb és tágabb természeti- emberi-tárgyi környezet formai, mennyiségi, téri viszonyairól. A valóság felfedezése során pozitív érzelmi viszonya alakul a természethez, az emberi alkotásokhoz, tanulja azok védelmét, az értékek megőrzését...* Az óvodapedagógus feladata, hogy tegye lehetővé a gyermek számára a környezet tevékeny megismerését. Biztosítson elegendő alkalmat, időt, helyet, eszközöket a spontán és szervezett tapasztalat- és ismeretszerzésre, a környezetkultúrára és a biztonságos életvitel szokásainak alakítására. Segítse elő a gyermek önálló véleményalkotását, döntési képességeinek fejlődését, a kortárs kapcsolatokban és a környezet alakításában. (137/1996. (VIII. 28.) Korm. rendelet) Így, a

számítógéppel megsegített tanulási környezetben a tapasztalatszerzés olyan területeken is lehetségessé válik, ahová az óvoda a gyermekeket nem tudná eljuttatni, élményeket nem tud biztosítani.

Az eszközök megjelenésével kiegészíthetjük, színesíthetjük az óvoda tárházát. A korszerű technika a fejlődést és fejlesztést segítő környezet részeként az Alapprogramban leírtaknak megfelelően a gyermeki érdeklődésre és kíváncsiságra építve segít elérni az óvodai nevelés céljait. Erősíti a kommunikációs kapcsolatot a gyermek minden kommunikációs formájában, bővíti ismereteit a külső – környező és távolabbi világról egyetemben. Fejleszti értelmi képességeit és kreativitását, és komplex integrálhatóságának köszönhetően bővíti a mindenben jelen lévő játékos tevékenységek formáit. (Kőrösné, 2000)

3.2.2 Esettanulmány

Számos számítógép-használatot vállaló óvodát bemutattam dolgozatom *2.3.1 Informatikai nevelés az óvodában* c. fejezetében. Részletekbe bocsátkozóan egy a számítógép egy sajátos alkalmazási módját, az interaktív táblát, mint innovatív kimeneti pontot alkalmazó gyakorlatot mutatnék be a következőkben. Az újbudai Nyitnikék Óvodában végzett megfigyeléseimen keresztül mutatnám be a csoportszobai tábla használatát.

A pontos adatok felvételéhez a **megfigyelés** és az **interjúzás** módszereit választottam. Először 2010. novemberében külső megfigyelőként vettem részt a Lepke csoportban egy az alvási időben tartott interaktív táblát is használó tevékenységen. Itt szelektív jegyzőkönyvet és feljegyzéseket készítettem, ami nagyban segítette későbbi munkámat, hogy a célirányosabb kutatási tervet dolgozhassak ki. A tapasztalatok összegzése után lehetőségem nyílt félig strukturált interjút készíteni a tevékenységet vezető szakértővel, Pasaréti Otíliával, a foglalkozó pedagógussal, Balogh Évával és az óvoda vezetőjével Karkus Mihálynéval. A történeti és elméleti háttér ismeretében ismét részt vettem megfigyelőként további két alkalommal a csoport életében. Láttam példát a Meseszerkesztő program és a Smart Board programcsalád gyermekjátékai, valamint internetes kisgyermekeknek szánt képességfejlesztő játékok használatára. Megfigyeléseim az eszközökkel kapcsolatos szokások felderítésére, a mindennapos alkalmazhatóság megvalósulásaira fókuszáltak. Egy évvel később, miután a program kiteljesedett, és kutatási eredményeimet összegeztem visszatértem az óvodába eredményeim ellenőrzésének céljából. Vajon más csoportban, más korosztályban, más pedagógusokkal is ugyanazokat az eredményeket kapom? Függetleníthetők az emberi

tényezők a sikeres integrációtól? Az eredmények generalizálhatóak –e? Általános érvényű szabályok alakítására alkalmas lett kutatómunkám?

3.2.2.1 Interjú

Az óvodába járó gyerekekkel foglalkozó szakemberekkel készített félig strukturált interjúmat általános irányaként a tábla óvodai megjelenésétől a program kiteljesedéséig a történetiséget és a hatásokat bemutató kérdéssort állítottam össze. A kikérdezéssel célom volt minden az interaktív tábla projekttel kapcsolatos információt feltárni, a feltáró megfigyelés során felmerült kérdéseimre és bizonytalanságaimra egyértelmű válaszokat kapni. Pontos képet összeállítani a projekt háttérmunkálataival kapcsolatban. Elsősorban interjúalanyként a táblát használó pedagógust kértem fel, majd vezető közbenjárás hatására részt vett a beszélgetésen maga az intézményvezető és a szakértő. A feldolgozást segítő a beszélgetés diktafon segítségével rögzítésre került. Az interjú vázlatát és a beszélgetés átirata a *9. Melléklet c* fejezetben olvasható.

3.2.2.2 Megfigyelés

A megfigyelésekkel elsődleges célom az első kézből való egyidejűséget biztosító információgyűjtés volt. Törekedtem a pedagógiai folyamatokról a viszonylag teljes, torzítatlan információk gyűjtésére. A folytatásban a megfigyeléseim körülményeit és az egyes alkalmak megfigyelt tartalmi részleteit taglalom.

Az első tevékenység, amit megfigyelhettem **2010. november 10-én** a napirendben szokatlanul tűnő, 12.30-tól, alvási időben került megrendezésre. Mivel a csoportban dolgozó külső szakértőnek csak ez az időpont volt megfelelő, így valósulhatott meg kényszer megoldásként a délutáni tevékenység. Az évszakokat feldolgozó a gyerekek pihenő idejében szervezett foglalkozás rendkívüli és egyedi esetnek minősült a csoportban. A tevékenységet vezette Pasaréti Otília az ELTE Informatika Doktori iskola hallgatója, valamint segítségére volt Balogh Éva a csoporttal foglalkozó óvodapedagógus. A gyermekek életkora 6-7 év közötti volt. A pedagógus a gyermekek sorrendjének kiválasztásában segített a szakértőnek.

2010. november 11-én 9.00 - 12.00-ig végeztem szintén nem résztvevő megfigyelést a Lepke csoportban, ahol kódolás nélküli szelektív jegyzőkönyvet, illetve feljegyzéseket készítettem. Valamint a csoportba járó gyerekek szüleinek beleegyezésével fényképeket és videó felvételeket készítettem a játszócsoportokról és az interaktív táblát használó gyerekekről. Ez a megfigyelés remek lehetőséget biztosított a táblához kapcsolódó szokás és szabály rendszer

megfigyelésére, a gyerekek tábla-használatával kapcsolatos attitűdjének megtapasztalására és előzetes információk gyűjtésére a projekt működtetésével kapcsolatban. Ezen a napon is a tevékenységet az interaktív tábla mellett Pasaréti Otília vezette. (A tevékenység témája a Didergő király c. mese feldolgozása volt. Először a nagycsoportosokkal Balogh Éva óvodapedagógus a mese szövegét a szőnyegen közösen elmesélte. (Az ezen a napon készített fényképek a 9. *Mellékletek* fejezetben találhatóak) Ezt követően a gyerekek szabad játéktevékenységet folytattak, ahol, mintegy lehetőség volt csak a „*táblázás*”. A Meseszerkesztő programot használták. Összesen 21 gyermek, ebből 12 fiú és 9 lány volt jelen a csoportszobában, Ebédig közülük 19-en szerették volna használni aznap a táblát.

Következő látogatásom alkalmával, **2010. november 12-én** az interaktív táblát 9.30-11.00-ig végeztem megfigyelést a Lepke csoportban. Ez alkalommal Balogh Éva vezette a tevékenységet. (Otília nem is volt jelen.) Ismét szelektív jegyzőkönyvet és feljegyzéseket, naplójegyzeteket készítettem. Az óvónő elmondása alapján a módszertani szabadságnak köszönhetően még a folyamatban lévő kutatások mellett is van lehetősége választani a programok közül, így aznap nem a Meseszerkesztő program használatára láttam példát. A pedagógus a gyerekek asztalánál felállított laptop és projektorból álló munkaállomástól koordinálta a tábla-használatát. Törekedett folyamatosan figyelemmel kísérni az egyéb játszócsoportokat is. Használták az Anna, Peti és Gergő programcsalád különbségkereső logikai játékait, az egyszervolt.hu fejlesztőjátékait és az első megfigyelésem alkalmával is bemutatott rajzoló programot.

Utolsó megfigyelésem **2012. március 12-én** 7.30-10.15 percig tartott a Fecske csoportban. Ide már az elméleti és gyakorlati tapasztalatotok összevetése érkeztem vissza Jeneiné Unger Rita óvodapedagógushoz, aki saját bevallása szerint az idei nevelési évtől kezdve kezdett el foglalkozni a csoportszobai tábla-használattal. A szelektív jegyzőkönyv készítése mellett ismét fényképeket készítettem a csoportszobában. Leginkább a korábban megfigyelt kezdetlegességek és kezdeményezések kiteljesedésére figyeltem. Ilyen, mint a napirend szerinti tábla-használat, a technikai kivitelezés változásai, a szülők és pedagógusok viselkedése a tevékenység közben és természetesen a csoport életébe való zavartalan tábla integráció megvalósulását.

4. Az eredmények bemutatása, elemzése

A sok szemszögből körüljárt, elméleti és gyakorlati megközelítésekből is bemutatott óvodai IKT eszköz használat legitimitásával kapcsolatos szakmai diskurzusokat összegezve konkrét álláspont kinyilatkoztatására nem vállalkoznék. Jelen dolgozat ennek az igen vitatott kérdésnek a megválaszolására nem hivatott és nem is próbálkozik meg válaszolni, csak a tényyszerű és empiriákon alapuló adatokkal igyekszik bemutatni egy helyzetképet.

A kutatási folyamatomban a leginkább kiemelkedőbb gondolatot interjúm során hallottam: „*A számítógép-használat ... sok pedagógus azt mondja, hogy az óvodába nem kell! Lehet, hogy a gyerekeknek nem kell, de ezt nem mi döntjük el sajnos... Azt mesélik el, a gyerekek, hogy hogyan kalandoznak az interneten, mert a szülőknek egyszerűbb bekapcsolnia gépet, és otthagyja a gyereket, mert mennyire kényelmes. ... Tehát az eredeti cél az volt, hogy ha már ilyen van és látjuk, hogy a gyerekek már pedig használják a gépet és ott ülnek előtte órák hosszat, amit nem tartunk helyesnek mi sem, hogy tanítsuk meg mind a gyerekek és a gyereken keresztül a szülőknek, azt hogy hogyan használja ezt az eszközt, ami nagyon sok családban ott van.*” Tehát számomra a vita a kisgyermekkorai számítógép használatot illetően részben lezárult. Ha csak következetesen nincsenek eltiltva a gyerekek a számítógépektől, találkoznak vele és ily módon az óvodapedagógiának, ha nem is támogatnia, de mindenképpen foglalkoznia kell a kérdéssel. Ha az Alapprogramban leírtakra gondolunk, hogy az óvodának kiegészítő szerepe van a családi nevelésben – ahol már jelen vannak az informatikai eszközök – már akkor is tovább gondolandó, hogy mi is nekünk, pedagógusoknak a szerepünk? Választhatjuk az elzárkózás taktikáját?

Jó gyakorlattal büszkélkedhet kutatásom fókuszába állított újbudai óvoda is, a Kinizsi utcai Nyitnikék. Itt nem hogy a számítógép, hanem az interaktív tábla is otthonára lelt a csoportszobákban. A tábla 2009-es januári óvodai megjelenéséről információkat Karkus Mihálynétől az interjú felvétele közben kaptam: „*Ez nagyon érdekesen alakult, mert a nagycsoportunkba, a Pettyes csoportba járt egy kis óvadás, akinek az anyukája a Smart digitális tábla, illetve az LSK cégnél dolgozik, és csak egy lehetőségként felajánlotta a nagycsoportosoknak, hogy egy hónapra kihozza az intézménybe a digitális táblát, ami gyakorlatilag jó ötletnek tűnt...*”. Szakértői támogatást valamivel később, ugyanazon év február-márciusában Lendvai Lászlóné személyében, a Módszertár Kft. pedagógiai továbbképző központtól, valamint általa Pasaréti Otíliától kaptak. Azaz a „*digitális világba való kóstoló*” megelőzte a pedagógus továbbképzést és a pedagógiai terv készítését. Az innovatív szellemiségben és a tenni akarástól túlfűtött légkörben, szinte a véletlennek köszönhetően indult útjának Újbudán az LSK Smart Board csoportszobai interaktív táblát

használó projektje. Mára az óvoda az LSK cég referencia intézménye lett és dicsőségesen hirdetik innovációjuk eredményességét.

Otília az ELTE Team Labor által, Turcsányiné-Szabó Márta vezetése mellett kifejlesztett Meseszerkesztő programot ajánlotta az óvodának. Több pedagógus is részt vett a helyi szinten szervezett, Otília által vezetett továbbképzésen melynek keretében az interaktív tábla csoportszobai használatát ismertető oktatás előtt a pedagógusok érdeklődését felkeltő témákkal foglalkozott. Szükség is volt az óvónők érdeklődésének felkeltésére, mert például interjú alanyom, Balogh Éva sem tartozott mindig a támogatók körébe: *„... Én ide beültem és azt mondtam, hogy azt mondtam, hogy ezt nem! Hát ide egy számítógépet a gyerekek közelébe én nem akarok engedni, én nem akarom, hogy ezzel bármilyen módon is foglalkozzanak, mert nem nekik való, nem kell, hogy még ezzel foglalkozzanak, értsenek hozzá, játszanak.”* A fokozatos ismeretszerzéssel párhuzamban álláspontja folyamatosan változott, mára már ő is a lelkes támogatók körét gyarapítja. Fontos megállapítást tett ezzel kapcsolatban az óvodavezető is, hogy kiemelt szerepe van az óvodapedagógusi attitűdnek a gépekkel kapcsolatban. Ha csak külső kényszer hatására - és nem belső meggyőződésből kezdenek neki a projektnek, nem éri el a kívánt hatást! A pedagógusok felkészítése a számítógép bekapcsolásától elkezdve, a megfelelő kábelek összekapcsolásán át minden technikai részletet átbeszéltek. Először a jelentkező pedagógusok kérésére megismerkedtek a prezentációkészítés rejtjelmeivel. Ez praktikus volt, hiszen a később megtanítandó Meseszerkesztő program elemei és a prezentáció-készítő program elemeiben volt átfedés. Az óvónők szabadidejükben megtapasztalták saját magukon, hogy a számítógépnek rájuk is pozitív hatása van, így ezután támogatóbb hozzáállással ismerkedhettek meg a Meseszerkesztő program segítségével az interaktív tábla használatával. Itt már konkrét ismereteket és módszertani segítséget is kaptak, hogy hogyan vezessék be ezt saját csoportjukba.

Az alapvető elméleti oktatás után, Otília egyenként már a csoportban folytatta a pedagógusok felkészítését. Hogy pontosan mit és hogyan lehet a gyerekekkel együtt! Sőt néha a gyerekek megelőzték a pedagógusokat a program használatával kapcsolatos ismereteiket illetően: *„Tehát, bizony van olyan gyerek, aki tudta hová kell kattintani, vagy, hogy mit csukott be, vagy, hogy hogyan lehet letörölni a rajzlapot. Tehát volt egy gyerek, aki olyan gyorsan megtanulta, hogy az óvó néni már régen használta, de a gyerek még emlékezett rá, hogy hogyan kell csinálni.”* Így folyamatosan megjelent a csoportok életében Otília a Meseszerkesztő programmal és a táblával. Az nevelőtestületen belül kialakult egy ún. „*infóchat*” egy jó gyakorlatokat és tapasztalatokat átadó információ lánc. Ahol már járt a gép onnan a foglalkozó óvónők a soron következő csoport pedagógusainak továbbították

tapasztalataikat. A vezető óvónő teret biztosított ennek szervezett formában is a projekttervezés megbeszélésein is. Mindenképpen dicsérendő ez az építő jellegű módszer fejlődött ki, ami bizonyosan a sikeres projekt megvalósulást szolgálta.

A szakértői támogatásnak a folyamatosan bővülő tapasztalatokat gyűjtő nevelőtestület az óvodai szokás és szabályrendszerben helyet biztosított az informatikai eszközök használatának is. Bekerült az óvoda nevelési programjába is a számítógép-használat. A bevezetést követően bekerült a gyermekcsoport szókincsébe is a *projektor*, az *interaktív* kifejezés, a *kalibráció*, és sok egyéb a kisgyermekkortól eddig idegenül hangzó informatikai szakkifejezés. A gyakorlatban dolgozó pedagógus szerint teljes mértékben lehetségessé vált a csoportszobai játéktevékenységet kiegészíteni az interaktív táblával. *„Igazából bent van ez a tábla, fogom reggel, ha délelőttös vagyok, akkor betolom, azaz behozom hozzá fél nyolckor a projektort meg a laptopot és az ott van, és a gyerekek játszanak, reggeliznek. Megy a mindennapi tevékenység. És aki oda jön, és azt mondja, hogy „Évi néni rajzolhatok?” „Hogyne, persze!” Vagy „Én memorizni szeretnék a táblával!” Vagy ezt szeretnék a táblával, vagy azt, akkor fogom, beállítom neki és csinálja. És úgy játszanak vele, mint akármi más játékkal, hogy betartanak minden szabályt és nagyon vigyáznak rá és rettentő ügyesek.”*

Vizsgálatom a megvalósíthatósági lehetőségeket illetően kiterjedt a gyakorlati módszerekre is. A tervezést illetően 2010-ben Otília vezette a munkálatokat. A Meseszerkesztő programmal kapcsolódott a csoportoknál folyó aktuális tevékenységéhez. Például az akkori Fecske csoportban az évváróra való felkészülésben, a Lepke csoportban a Didergő Király című mesének a feldolgozásához. Utóbbi projekt folyamatába kapcsolódtam be jómagam is a megfigyeléseim során.

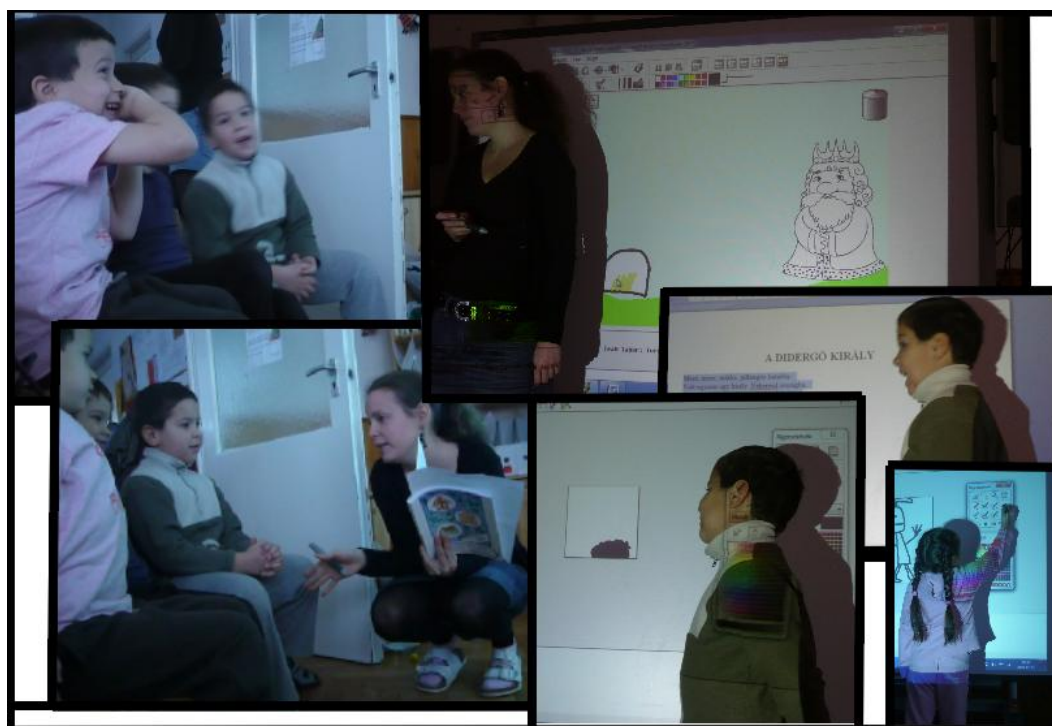
Az interaktív tábla jelenléte hatással lett a szokás- és szabályrendszerre is, hiszen a mindennapi élet részévé vált. Kerestek helyet a tábla-használatnak a napirendben, hogy zavartalan legyen a játéktevékenység a csoportban. Tapasztalataim szerint ez 2010-ben még egy nehezebben megoldható feladat volt. Ám, 2012-re Körösné alapelveivel összhangban itt is megfogalmaztak az optimális aránnyal és hellyel kapcsolatos szabályokat. A gyerekek igényeihez mérve, és kíváncsiságára alapozva, úgy, hogy minden érdeklődő sorra kerüljön csoportonként más és más rendszer alapján, de szabályozták a gép előtt tölthető időt. Általában egy gyerek 3-8 percet töltött megfigyeléseim során a táblánál. Ez nagyban függött az aktuálisan várakozó más gyerekek türelmétől, és a gyermekek életkorától. Megállapítható a szakemberek tapasztalatait összevetve, hogy leginkább a tanköteles korú, de legkorábban is az 5 éves gyerekek körében van haszna a számítógép-használatnak. Mind a vegyes csoportokban, mind a tiszta csoportokban folytatott vizsgálatok során kirajzolódott, hogy a

legkisebbek nem kifejezetten érdeklődnek a számítógép-használat iránt. „*a vegyes csoportoknál azt tapasztaltuk, hogy a kiscsoportosok egyáltalán nem érdeklődnek ez iránt, de készterméket szívesen megnézik, tehát a mesét szívesen végighallgatják, de a folyamat már nem érdekli őket.*”(Pasaréti) Már Török és munkatársai is kimutatták, hogy elsősorban a számítógép-használat a nagycsoportos korúaknak hasznos. A középső csoportosokra a megkérdezett óvónőknek már csak a 11,7 százaléka és a kiscsoportosokra vonatkozóan pedig kevesebb, mint 3 százalék állította ugyanezt. (Török, 2006) Összevetve a hagyományos csoportszobai számítógép-használatot (monitor, billentyűzet, egér az informatikai sarokban) a más kimeneti pontot alkalmazó interaktív táblás gyakorlattal felmerült, hogy így a kisebb gyerekek is (3-4 évesek) is nagyobb érdeklődést mutattak a számítástechnikai programok használatával kapcsolatban. „*A kisebbek esetében biztos vagyok benne, hogy a táblát könnyebb használni...*”(Pasaréti) Mivel a 3-4 éves korosztály a csak számítógépes vizsgálatok során legszívesebben a „*késztermék megnézésébe*”, passzívan kapcsolódott be a folyamatba, a tábla használatával viszont egyszerre több jelentkező akadt a kisebbek közül is az aktív használatra. Megfigyelésem során ismétlő nagycsoportban és középső csoportokban jártam. Tapasztalatom és az óvónőkkel folytatott beszélgetésem alapján azt vettem észre, hogy az idősebb gyereknél hosszabban tartó, nagyobb mélységekbe menő projektek kivitelezése lehetséges. A középsős korú gyerekek sokkal gyakrabban váltották egymást a tábla előtt, kevésbé voltak kitartóak és érdeklődőek a technikai kivitelezés számítógéppel megsegített lehetőségeiben. Ebből következően tiszta kis- és középső csoportokba határozottan nehezebben tartom a rentábilis használatot.

A feladatokat a nevelési területeken belül a gyermekek aktív részvételével, egyéni és mikrocsoportos formában valósították meg. Vitás esetben az óvónő segített a gyerekeknek. A ténylegesen tevékenykedő gyermekek, gyermekeken kívül általában 2-5 gyermek mindig a tábla körül elhelyezett várakozó székeken ült és figyelmével, alkalom adtán tevőleges hozzájárulásával segítette a munkát. A mellékelt ábrán is látható példa arra, hogy egymást jelentkezés után, vagy az időrendi sorrendben választják a gyerekek.

A várakozók általánosságban elmondható nem csak figyelmükkel, hanem tevőleges segítségükkel is bátorították a táblánál álló társukat. Többek között a Didergő Király c. mese feldolgozása során a mese szövegének folyamatos mondogatásával instruálták az alkotó gyermekeket.

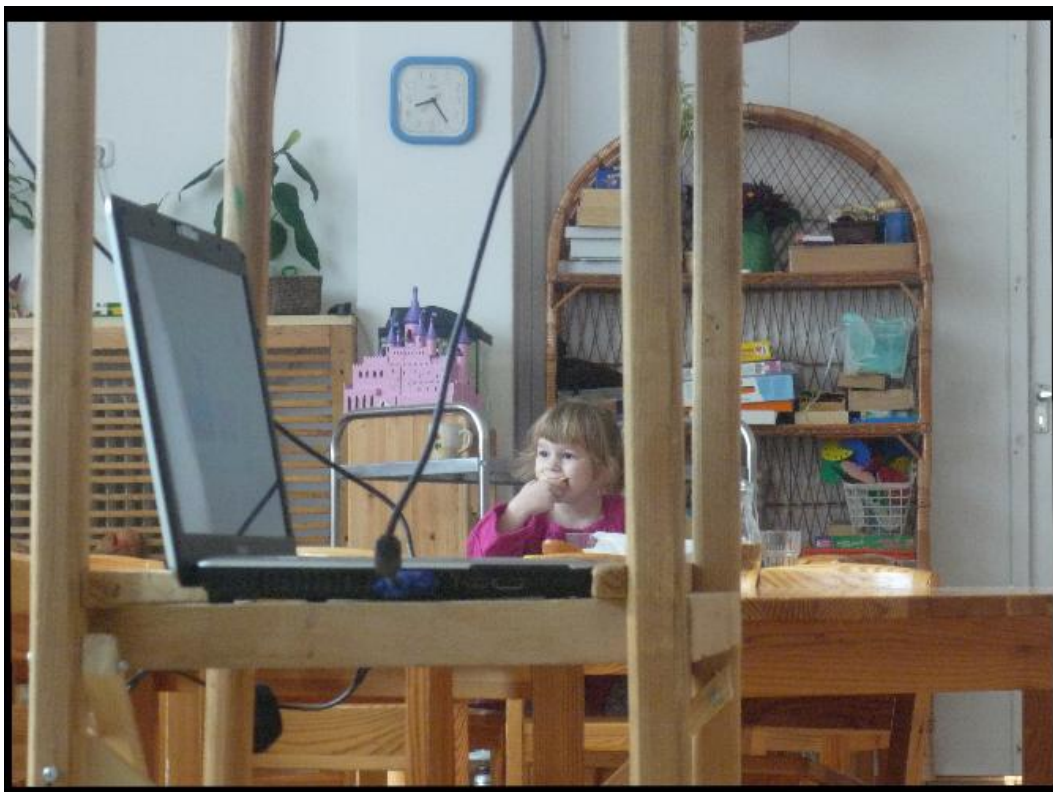
A kép összeállítás bal oldalán látható három fiú a jobb oldalon látható kislány munkáját próbálta segíteni, hogy „*hogyan is néz ki az udvari fűtő*”! A mese folyamatos mondogatása után közülük az egyik került a táblához és a megrajzolt jelenet után a Word programot segítségül hívva helyére illesztették a mese szövegét is a Meseszerkesztő programban. A már csak kétfős fiúkórus később tovább segítette harmadik társuk farakás rajzolását.

Alapvetően nem akasztotta meg a mással játszó gyerekeket a tábla jelenléte. Szinte, mint egy az óvónő által kezdeményezett, például dalos körjáték, ez is oda vonzza a gyerekek figyelmét. A kezdeményezésre teljesen a gyerekek érdeklődésén múlik, hogy ki hogyan reagál. Láttam példát a zavartalan játéktevékenységre és a távolról, külső megfigyelőként bekapcsolódó reakciókra is.

**Zavartalan játszócsoportok
az interaktív tábla jelenléte mellett**

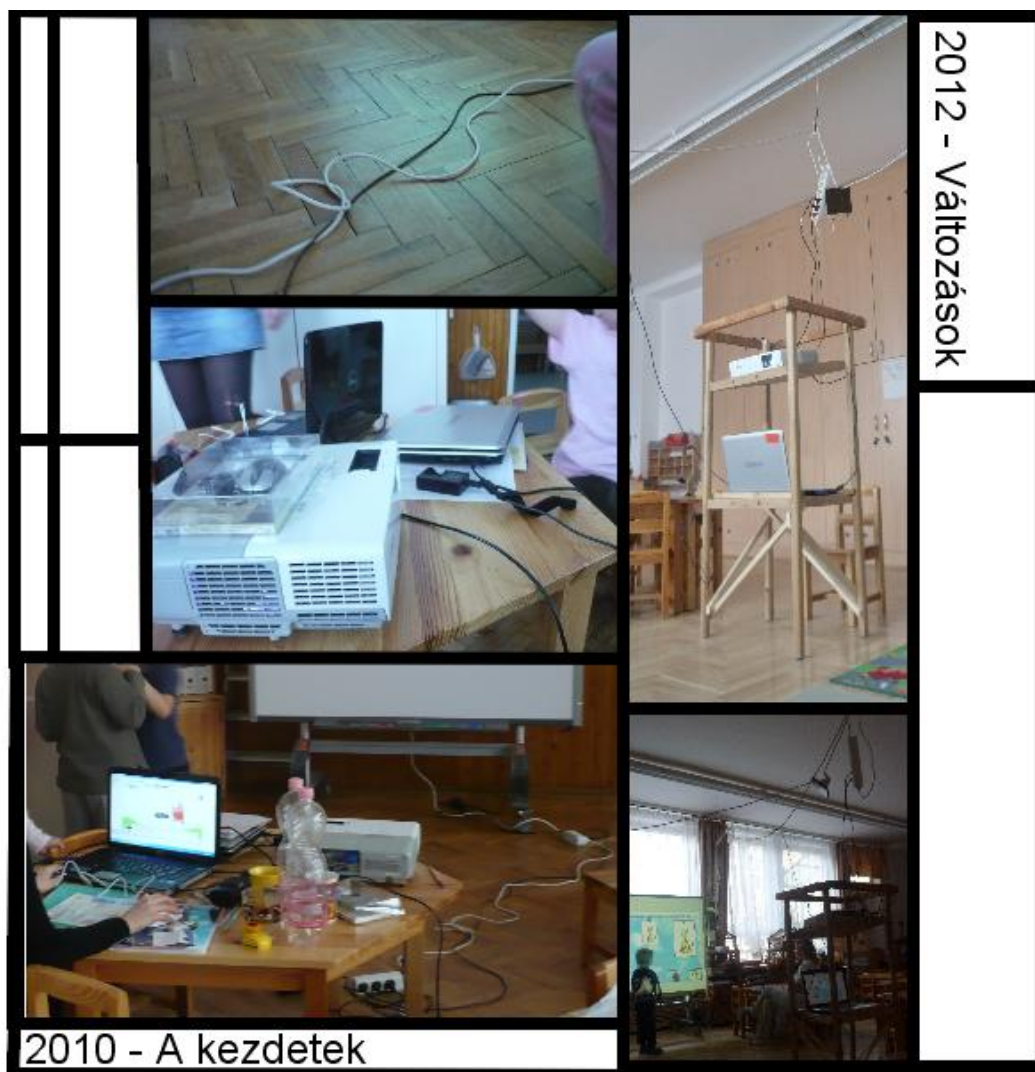

A kép összeállításban a láthatjuk a példát a zavartalan játéktevékenységre, és a folyamatos reggeli megvalósulására is. Természetesen észrevehető volt a tábla jelenléte a csoportban. Nem egyszer előfordult, hogy a csoportszoba másik végéből, egy másik játszócsoportban játszó gyermektől érkezett segítség, ha a tevékenykedő gyermek esetleg elakadt.

A képen éppen egy reggeliző kislány látszik, aki a Fecske csoportban a csoportszoba másik végéből feszült figyelemmel követi a tábla-használat folyamatát. Itt is felmerült tábla és a hagyományos számítógép közötti különbségekből fakadó hasznosság kérdésköre. Előnyként vagy hátrányként értelmezzük azt, hogy az interaktív tábla méretéből fakadóan teljesen nyilvános munkafolyamatot eredményez? Hogy minden mással tevékenykedő gyermek látja, hogy mit csinál a táblával játszó társuk? „*Tehát a gépnek vannak határai, mert a gépet látja maximum két maximum négy gyerek. Sorban, vagy két sorban, volt, hogy két sorban álltak egymás mögött, pedig ülnek négy... Olyan Négy-öt-hat gyerek dolgozott együtt, a táblánál viszont bár nem az egész csoport dolgozik, de most is négy gyerek jön oda, kettő-négy gyerek dolgozik együtt, de az egész csoport látja munkát.*”(Balogh). Hogy ez jó –e, vagy éppen megzavarja mással játszó, tevékenykedő gyerekeket, arra kutatásom nem terjedt ki.

Még 2010-ben, még a kezdeti időszakban a földön lévő kábelek átlépése, a veszélyes és költséges berendezésekkel való bánásmód megtanítása alapvető cél volt, ám 2012-re a szervezési nehézségek miatt kialakult feladatok gördülékenyen megoldódtak. Erről készítettem is egy fotomontázst.

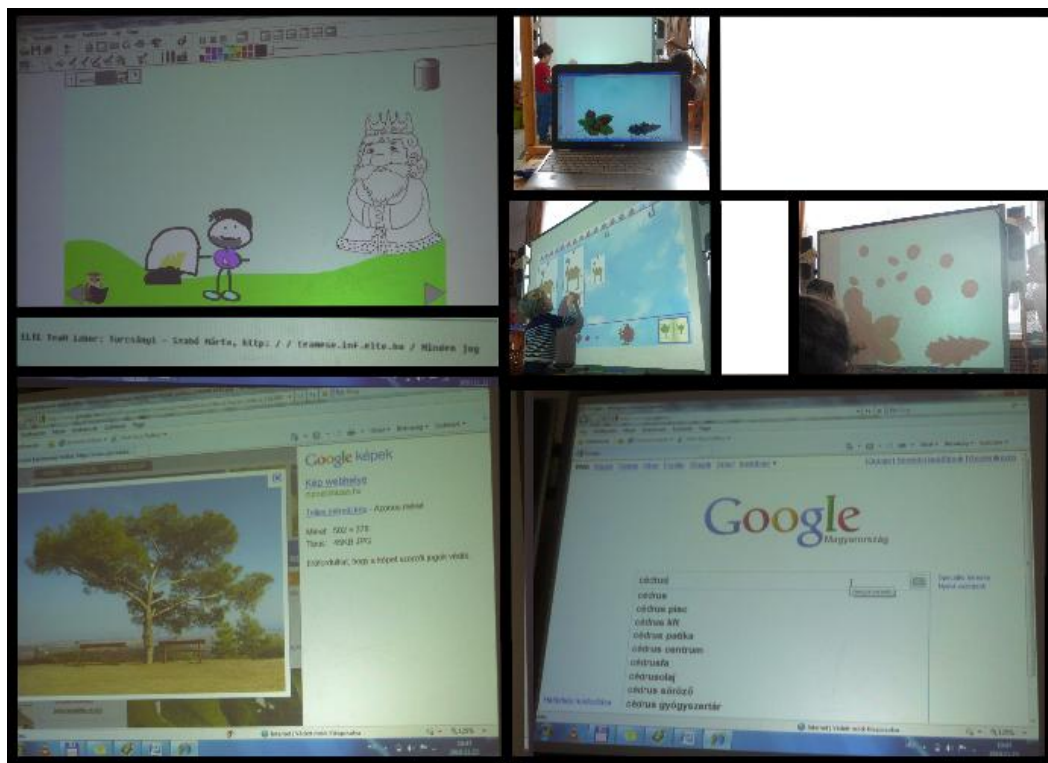

Amikor visszatértem az óvodába, sokkal bejártatottabban kezelték az interaktív tábla-használatot a pedagógusok. Bármennyire is saját állítása szerint kezdő volt még Jeneiné Unger Rita a Fecske csoport pedagógusa, kollégáitól azonnal segítséget kérhetett. És hozzáértő támogatást kapott is! Segéd ábrákat készített saját magának a technikai nehézségek leküzdéséhez, hogy megvalósíthassa a gördülékeny tábla-használatot. Míg 2010-ben a csoportszoba bejárati ajtajában, a talajon tekeregtek a projektort és a számítógépet valamint a táblát összekötő kábelek, addig 2012-re ötletes megoldásokkal a mennyezeten kialakított kábel rendszerrel biztosították a zavartalan működést.

Feladata volt még az óvodának, hogy megoldást találjanak a napirendbe való beágyazhatóságba. Első megfigyeléseim alkalmával komoly nehézségeket tapasztaltam ezzel kapcsolatban. Rendkívül esetként megjelent az alvási időben folytatott tábla-használat, a napirend szerint az udvaron töltendő ebéd előtti órában végzett tevékenykedtetés. Persze mindezt azért, hogy szakértői támogatással megtanulják a pedagógusok az önálló interaktív táblás tevékenység vezetését. Miután megismerkedtek lehetőségeikkel és elég tapasztalatot

szereztek az önálló működtetéssel kapcsolatban, folyamatosan a gyerekek igényeihez igazodva átkerült a tábla-használat időpontja a gyülekező időbe és a csoportszobai szabadjáték körébe.

A pedagógusok módszertani szabadságát szem előtt tartva az óvónők szinte bármit bevihettek a csoport életébe. A Meseszerkesztő programon túl, láttam példát az egyszervolt.hu honlapon kínált fejlesztő játékok, de még a Google képkeresőjéből behívott ismeretterjesztő képvetítésre is.

Ami biztos, hogy a céltudatosság és felkészültség elengedhetetlen a pedagógus részéről. A szoftver piac célcsoportjává váltak a kisgyermek. És sajnos nagyon sok rosszminőségű program is megjelent a kínálatban, szóval a szabadság és a technikai robbanás együtt nagy veszélyeket is rejt magában. „Nagyon oda kell figyelni, hogy mi az, ami ingyenes és azok közül, ami ingyenes minden lépést ki kell próbálni. Tehát ne az legyen, hogy elkezd játszani a gyerek és kiderül, ja, én megnéztem és szépek a képek, de az ötödik kockától már olyan van, ami nem az öt éves gyerekeknek való. Tehát nagyon felkészültnek kell lennie az óvodapedagógusnak mielőtt, bevisz valamit. Tehát tisztába kell lenni mi mire és mi, hogy fog történni, tehát tényleg végig kell próbálni!”(Pasaréti)

Összességében, azt a benyomást keltette bennem a Nyitnikék Óvoda, hogy beépült mindennapokba az interaktív tábla, megtalálták a napirendben és a csoportok életében is a helyét. A gyülekező időben, a szabadjáték során egyaránt zavartalanul, a gyerekek életébe be

tudták illeszteni az eszközök jelenlétét. Szem előtt tartva azt a mértékletesség vezérelvét, amit Pasaréti Otília fogalmazott meg az interjú lezárásában: „*szerintem arra nincsen szükség, hogy mindennap minden csoportban ott legyen*”.

5. Összegzés, következtetések

Láttam jó és rossz példát is a technika lehetőségeinek alkalmazására. Egy biztos, hogy komoly előretervezést, ésszerűséget, koncepciót és felkészültséget követel meg az integráció az erre vállalkozó pedagógustól. Nem is beszélve az interaktív tábláról. Ez nem „*csak egy laptop*”, ami egy-két gyerek figyelmét vonzza oda, és alig világítja be a teret, hanem egy projektorral összekötött digitális tábla plusz a laptop számítógép. Hangsúlyozottan kiemelném Balogh Éva szavait: „*Ez szinte soha nem lesz olyan, mint egy társas a polcon, mert kell egy kontroll, mert mindig kell egy felügyelet mellé*”. Ahogy az elméleti szakemberek (Körösné) és, ahogy a gyakorlat is megválaszolta ezek az IKT eszközök nem helyettesíthetik a pedagógust, és a gyerekek nem használhatják felnőtt kontroll nélkül.

Számomra bizonyítást nyert a Nyitnikék Óvodai esetet alapul véve, hogy a számítógépen túl az interaktív tábla integrálható a mindennapi óvodai életbe. Pusztán jelenléte zavartalanul kivitelezhető. Ám, Gibbs és Roberts ausztrál kutatók kísérleti eredményei lebegnek a szemem előtt, hogy az óvodai számítógép-használat során alkalmazott szoftverek sokszor nem igazán azt tanítják a gyerekeknek, mint amire azokat készítették és igencsak kétségessé válik a hatásosság. Látszólag a gyerekek a desingos programok használatát nagyon élvezik, de a kísérlet egyértelműen bebizonyította, hogy csak a pedagógus jelenlétével érhetőek el a tervezett eredmények. (Turecsányi-Szabó, 2010)

Célom a közeljövőben az összegyűjtött tapasztalatok feldolgozását és összehasonlítását egy fókusz-csoportos beszélgetés keretében gyakorló pedagógusokkal és elméleti szakemberekkel közösen megvitatni. Az összegyűjtött eredmények mindenképpen egy összefüggő program összeállításában és további kutatási tervek elkészítésében válhat hasznossá. Hatásáról és szükségességéről igencsak elnagyolt és laikus álláspontom van, ezért mindenképpen további kutatási témaként javasolnám, hogy egy hazai longitudinális hatásvizsgálat keretében mérjék fel, hogy miben fejlődnek ettől az óvodák, a gyerekek!

Továbbá javasolnám, hogy a hagyományos - számítógép, egér és billentyűzet kombinációja, vagy az interaktív tábla különbségeinek hatásait célozza meg egy hatásvizsgálat. Melyik

használata alkalmasabb az óvodai környezetben? Mi szól az egyik és mi a másik mellett, ellen?

Véleményem szerint a digitális térhódítás előtt az óvoda sem tud kitérni, így a ma születő generáció gyermekei az óvodában találkozni fognak az IKT eszközökkel. Egyre nagyobb számban megjelenő publikációk bizonyítják azt a tényt, hogy azok az intézmények, ahol megtudták valósítani az informatikai nevelés számítógéppel megsegített bevezetését, ott az eleinte idegenkedően, vagy elutasítóan reagáló pedagógusok és szülők lelkes támogatóvá váltak. Hogy milyen módon, pontosan milyen eszközökkel jelenik majd meg a magyar óvodában az IKT az természetesen még várat magára, de az alapvető trendek, számszerűsíthető adatok is a terjedés felé mutatnak. Biztos vagyok abban, hogy megkésett lesz a jövőben az a metódus, hogy csak továbbképzésekben és a gyakorlat diktálta programok terjesztésével készítsük fel erre az óvodapedagógusokat. Már régen késő az, hogy a gyerekekkel együtt, a programok kidolgozásával párhuzamosan készítjük fel az IKT eszközök önálló óvodai alkalmazására az óvónőket. Ha ez a jövőben az óvodai IKT eszköz használat folyamatosan ilyen ütemben terjed, mindenképpen átgondolásra javasolnám az óvodapedagógus alapképzési programban lévő informatikaoktatás felépítését.

6. Bibliográfia

1. 137/1996. (VIII. 28.) Korm. rendelet - az Óvodai nevelés országos alapprogramjának kiadásáról Letöltés dátuma: 2012. február 26.
2. A nemzeti köznevelésről 2011. évi CXCV. törvény Letöltés dátuma: 2012. február 26.
3. A Nyitnikék Óvoda Helyi Nevelési Programja (2010): Letöltés dátuma. 2012. március 16. <http://nyitnikekovi.ujbuda.hu/pdf/HNP.pdf>
4. Benedek András (2007): Tanulás és tudás a digitális korban. Magyar Tudomány 2007/09. A jövőről a jelenben 1159 p.
5. Benedek András (2008): Digitális Pedagógia – Tanulás IKT környezetben. Typotex Budapest
6. David Buckingham (2002): A gyermekkor halála után. Felnőni az elektronikus média világában. Szeged
7. Falus Iván (2004): Bevezetés a pedagógiai kutatás módszereibe, Budapest, Műszaki Könyvkiadó
8. Fülöp Hajnalka (2010): Montessori és az IKT kapcsolata: avagy az örömpedagógia lehetőségei a 21. században. Modern Iskola 2010.!. évfolyam, 6. szám, 26-27.p.
9. Füzi Otília (2010): *Az idő, az idő múlása. Interaktív tábla az óvodában.* TÁMOP 3.1.4. Innováció A Szivárvány Óvodában. Algyő
10. Holló Istvánné (1997): Informatika az óvodában. *Óvodai Élet* 5. 4. 1997. - 37-39.p.
11. Knizer Anikó (2009): Az óvodai informatikai nevelés elmélete és gyakorlati lehetőségei. *Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet.*
<http://www.ofi.hu/tudastar/gyermekinformatika/knizner-aniko-ovodai> Letöltés dátuma: 2010. 10. 02.
12. Koltay Tibor (2010): A digitális kor írástudásai. Tanító módszertani folyóirat, 48. évfolyam 3. szám/2010
13. Kőrösné dr. Mikis Márta (1997): Jelek, jelrendszerek a gyermekek környezetében: Amikor az informatikával játszunk In: Villányi Györgyné (szerk.): Tanulmányok a kisgyermeknevelésről. OKKER Okt. Iroda, Budapest, 181-193.
14. Kőrösné dr. Mikis Márta (2000): Média az óvodában. Gondolatok az információs és kommunikációs technika kisgyermekkorai fejlesztő alkalmazásáról In: *Ranschburg*

- Jenő (szerk.): Óvónők kincsestára. Módszertani kézikönyv. RAABE, 2000. B 4.2, 1-26. o*
15. Kőrösné dr. Mikis Márta (2004): Ha Montessorinak számítógépe lett volna...
Montessori Műhely. 2004/1 3-6.
 16. Kőrösné dr. Mikis Márta (2008): Informatika gyermekkorban. *Inspiráció* 16.2. 4-6.
 17. Kőrösné dr. Mikis Márta (2009): Informatika gyermekkorban? Hazai helyzetkép
<http://www.ofi.hu/tudastar/iskola-informatika/korosne-mikis-marta> Letöltés időpontja: 2012. február 18.
 18. Kőrösné Mikis Márta (2010): Jó gyakorlatok a gyermekkorban IKT, Tanító, 2010. 48. évfolyam 9. szám, 18 – 20 -Tanító, 2010. 48. évfolyam 10. szám 18-20. p. – fotó Tanító, 2011 49. évfolyam 1. szám 16. p
 19. Kubinger-Pillmann Judit: Digitális írástudás : ITK műhely, interaktív tábla.
Pedagógusképzés 2008. 6. évfolyam 4 szám 111-119. p.
 20. Lénárd András (2010): Gondolatok a kisgyermekkorban számítógép-használatról.
In:Kisgyermek nagy problémák, Raabe <http://lenarda.hu/files/Kisgyermekkor-szgep.pdf> Letöltés Dátuma:2012. március 21.
 21. Leyrer Tiborné (2000): *Számítógép az óvodában.* Óvodai Élet, VII. 2000/3. szám 43-44.
 22. Marck Prensky (2001): Digital Natives, Digital Immigrants. Ont he Horizon NCB University Press. Vol. 9 No. 5 oct. <http://www.marcprensky.com/writing/prensky%20-%20digital%20natives,%20digital%20immigrants%20-%20part1.pdf> Letöltés dátuma: 2010.10.02
 23. Molnár György (2008): AZ IKT-val támogatott tanulási környezet követelményei és fejlesztési lehetősége - <http://mycite.omikk.bme.hu/doc/96216.pdf> - SZAKKÉPZÉSI SZEMLE XXIV. ÉVFOLYAM 2008/ 257 – 278 p. Letöltés dátuma:2012. január 20.
 24. Nagy Ildikó Mária (2011): „Új vizekre evezünk...”,– Játékos ismerkedés az IKT eszközökkel az óvodában c. videóklipp. Letöltés dátuma:2012. március 18.
<http://www.youtube.com/watch?v=dr2Uq618v2o>
 25. Nemes Gábor (2009): Digitális média és gyermeki agy. Virtuális világok bűvöletében. Élet és Tudomány 2009/13. 405-408. p.
 26. Pasaréti Otília (2009/a): Mesél a számítógép az iskolában is- Interaktív meseszerkesztés óvodás- és kisiskolás korban IN: Ollé János: II. Oktatás-Informatika Konferancia – Tanulmánykötet 175- 179.

27. Pasaréti Otília (2009/b): Mesél a számítógép. Interaktív meseszerkesztés óvodás és kisiskolás korban. *Oktatás-Informatika* 2009 2. szám 76-83.
28. Perlai Rezsőné (2004): Számítógép az óvodában. *Óvodai Nevelés* 2004. 57. évf. 6. sz. 190-193.
29. Prazsák Gergő (2004): A Brunszvik Teréz óvodai számítógépes program fogadtatása 2004 november 1.1. Nemzeti Hírközlési és Informatikai Tanács Irodája
http://www.prazsak.hu/publikaciok/brunszvik_fogadtatas.pdf Letöltés dátuma: 2010. 10. 02.
30. Schlotter Judit (2005): „Mi a Manó?” Informatikáról óvónőknek és tanítóknak – Az IKT alkalmazása óvodában és az alsó tagozaton. *Óvodai Élet* 13.5 26-27.p.
31. Sindelyes Dóra (2003): Egér az óvodában. HVG, október, 79-81.
32. Szűcs Ervin: Komputervilág. Móra Könyvkiadó, Budapest 1995
33. Török Balázs (2006): Számítógépek az óvodában. Felsőoktatási Kutatóintézet.
www.hier.iif.hu/hu/letoltes.php?fid=kutatasok/350 Letöltés dátuma: 2010. 10. 02.
34. Török Balázs (2006): Számítógépek az óvodai csoportszobákban – Óvodapedagógusok és szülők megkérdezése alapján – Zárótanulmány. Felsőoktatási Kutatóintézet. . http://www.educ.hu/files/ovi_pc_v02.pdf
Letöltés dátuma: 2011. 04. 10.
35. Török Balázs (2009): Számítógép-használat óvodáskorban – Az országos szűrővizsgálat eredményei alapján. *Oktatókutató és Fejlesztő Intézet*.
<http://www.ofi.hu/tudastar/iskola-informatika/torok-balazs-szamitogep> Letöltés dátuma: 2010. 10. 02.
36. Turcsányiné Szabó Márta (2004): Számítógépet az óvásoknak – Mozaikok a nagyvilágból. *Új pedagógiai szemle*, január, A Magyar Pedagógiai Társaság és az Országos Köznevelési Intézet folyóirata. 87-98.
37. Újhelyi Jánosné (2009): Szezám, tárulj! : a játék és a mese birodalmában, avagy: mi lesz veled Montessori pedagógia a "digitális bennszülöttek" társadalmában?! *Montessori Műhely*. 2009/2 6-8.
38. Vig Zoltán (2008): Az oktatás IKT környezeteIN: Benedek András: Digitális Pedagógia. Typotex, Budapest 127- 183.
39. Villányi Györgyné (2009): Az óvodai nevelés országos alapprogramjának implementációja <http://www.ofi.hu/tudastar/ovodai-neveles-orszagos> Letöltés dátuma: 2012. február 27.

Hivatkozási jegyzék

1. Bátorfiné Jeles Anna (2010): IKT eszközök az óvodában – konferencia beszámoló. A kisgyermek 4.4. 17-18. p.
2. Benedek András (2007): Tanulás és tudás a digitális korban. Magyar Tudomány 2007/09. A jövőről a jelenben 1159. p.
3. Benedek András (2008): Digitális Pedagógia – Tanulás IKT környezetben. Budapest, Typotex, 32p.
4. Bicsákné Némethy Terézia (1996): A kisfiú, akivel csoda szokott történni. Fejlesztő Pedagógia. 1996/2-3. szám 72-74. p.
5. Hámori Judit Mercédesz (2001): A számítógép felhasználási lehetőségei a diszkalkulia terápiában
http://www.beszed.hu/szamitogephasznalat_elonyei_es_hatranyai_oktatasban Letöltés dátuma: 2012. március 18.
6. Knizer Anikó (2009): Az óvodai informatikai nevelés elmélete és gyakorlati lehetőségei. *Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet*.
<http://www.ofi.hu/tudastar/gyermekinformatika/knizner-aniko-ovodai> Letöltés dátuma: 2010. 10. 02.
7. Kőrösné dr. Mikis Márta (1997): Jelek, jelrendszerek a gyermekek környezetében: Amikor az informatikával játszunk In: Villányi Györgyné (szerk.): Tanulmányok a kisgyermeknevelésről. OKKER Okt. Iroda, Budapest, 181-193.
8. Kőrösné dr. Mikis Márta (2000): Média az óvodában. Gondolatok az információs és kommunikációs technika kisgyermekkorai fejlesztő alkalmazásáról
9. Lénárd András (2010): Gondolatok a kisgyermekkorai számítógép-használatról. In: Kisgyermek nagy problémák, Raabe <http://lenarda.hu/files/Kisgyermekkorai-szgep.pdf> Letöltés Dátuma: 2012. március 21.
10. Marck Prensky (2001): Digital Natives, Digital Immigrants. Ont he Horizon NCB University Press. Vol. 9 No. 5 oct. <http://www.marcprensky.com/writing/prensky%20-%20digital%20natives,%20digital%20immigrants%20-%20part1.pdf> Letöltés dátuma: 2010.10.02
11. Molnár György (2008): AZ IKT-val támogatott tanulási környezet követelményei és fejlesztési lehetősége - <http://mycite.omikk.bme.hu/doc/96216.pdf> - SZAKKÉPZÉSI SZEMLE XXIV. ÉVFOLYAM 2008/ 257 – 278 p. Letöltés dátuma: 2012. január 20.

12. Pasaréti Otília (2009): Mesél a számítógép. Interaktív meseszerkesztés óvodás és kisiskolás korban. *Oktatás-Informatika* 2009 2. szám 76-83.
13. Pasaréti Otília (2009/a): Mesél a számítógép az iskolában is- Interaktív meseszerkesztés óvodás- és kisiskolás korban IN: Ollé János: II. Oktatás-Informatika Konferencia – Tanulmánykötet 175- 179.
14. Pócsiné Hermanics Mária (2010): Jó gyakorlatok az óvodában- Az interaktív táblának alkalmazásának lehetőségei. *A kisgyermek* 4.4. 19-20. p.
15. Schlotter Judit (2005): „Mi a Manó?” Informatikáról óvónőknek és tanítóknak – Az IKT alkalmazása óvodában és az alsó tagozaton. *Óvodai Élet* 13.5 26-27.p.
16. Szűcs Ervin: *Komputervilág*. Móra Könyvkiadó, Budapest 1995
17. Vig Zoltán (2008): Az oktatás IKT környezeteIN: Benedek András: *Digitális Pedagógia*. Typotex, Budapest 129
18. Villányi Györgyné (2009): Az óvodai nevelés országos alapprogramjának implementációja <http://www.ofi.hu/tudastar/ovodai-neveles-orszagos> Letöltés dátuma: 2012. február 27.

19. 9. Mellékletek

9.1. Interjú

1. számú melléklet – Interjú vázlat

Interjú vázlat _ Nyitnikék óvoda

Digitális tábla használata a mindennapos óvodai munkában

Időpont: 2010. november 23.

Helyszín: Nyitnikék Óvoda (1114 Budapest, Kanizsai utca 17- 25.)

Telefon: 209-9187, 209-9188

Készítette: Vásárhelyi Dorottya

Interjú alanyok:

- **Karkus Mihályné Zsuzsanna** – intézményvezető, vezető óvodapedagógus
- **Balogh Éva** - óvodapedagógus, Lepke csoport
- **Pasaréti Otília** – Informatikus, ELTE Informatika Doktori Iskola hallgató, ELTE IK, óraadó, BMF RKK, óraadó

I. SZAKMAI ÁLLÁSPONT

1. Megosztottságról a vélemény (rengetegen ellenzik – sokan támogatják)

Ki mit gondolt előtte, mitől változott meg?

II. ELŐZMÉNYEK

1. Mikor, hogyan, milyen program keretében került be az óvodába a digitális tábla?
2. Milyen eszközöket biztosított a projekt?
3. Pedagógusok milyen segítséget kaptak, mennyivel előbb kezdték el tanítani őket?
(szoftver, tábla használat, számítógép)
4. Szülőket hogyan, mikor tájékoztatták a projektről?
5. Gyerekeket ki, mikor tájékoztatta?

III. GYAKORLAT

1. Hogyan épül fel egy fejlesztés? (Otíliaival, csak Évivel)
2. Hogyan készülnek fel rá?
3. Az óvodának mekkora szabadsága van fejlesztés tartalmának megválasztásában, pl. programhasználat?
4. Milyen programokat használnak?
5. Hogyan vonható össze más típusú foglalkozásokkal?
6. Mennyire tud a mindennapok részévé válni?
7. Milyen szabályok kapcsolódnak a táblahasználatához?

Mikor lehet bekapcsolva?

Szabadon választható tevékenység –e?

Kik, mikor, mennyi ideig használhatják?

Mi alapján dől el, hogy kik játszhatnak vele?

Kicsik- nagyok között különbségek?

8. Hogyan vezethető vissza ez a fejlesztés a játékba?
9. Az elkészült munkáknak milyen a továbbélési lehetőségei, pl. játékban?

IV. TAPASZTALATOK

(gyermek játéka, mozgásosság, közösségi érzet, élettani)

1. Mik a legnagyobb előnyei?
2. Milyen területekben a legjelentősebb a fejlesztő hatása?
3. Esetleges hátrányai? Amik még fejlesztésre, kimunkálásra szorul a projekt?
4. Mennyire nehéz a mindennapokba ezt beépíteni pedagógusként?
5. Újfajta közös munka: pedagógus, külsős szakmai segítők, érdeklődők...
6. Ki tudja e használni a digitális tábla adta lehetőségeket?
7. Mitől több a táblahasználatos informatikai fejlesztés, mint egy sima számítógép?

2. számú melléklet – Interjú feldolgozás

Interjú feldolgozás

Időpont: 2010. november 23.

Helyszín: Nyitnikék Óvoda (1114 Budapest, Kanizsai utca 17- 25.)

Telefon: 209-9187, 209-9188

Készítette: Vásárhelyi Dorottya

Interjú alanyok:

- Karkus Mihályné Zsuzsanna (**K.Zs**)
- Balogh Éva (**B. É**)
- Pasaréti Otília (**P.O**)

1. Hogy került az óvodába a digitális tábla?

K.Zs: Én, mint óvodavezető kezdeném. Karkus Mihályné vagyok a Nyitnyikék Óvoda vezetője. Ez nagyon érdekesen alakult, mert a nagycsoportunkba, a pettyes csoportba járt egy kis óvodás, akinek az anyukája a Smart digitális tábla illetve az LSK cég, ugye LSK?

B.É: Az igen, LSK!

K. Zs: Az LSK cégnél dolgozik az édesanyja, és ugye csak egy lehetőségként felajánlotta a nagycsoportosoknak, hogy egy hónapra kihozza az intézménybe a digitális táblát, ami gyakorlatilag jó ötletnek tűnt, mert, hogy ismétlő nagycsoportosként a gyerekek elég érdeklődőek úgymond a tanulás irányában. Meg fogékonyak az újra, sok feladatot igényelnek, sok foglalkoztatást egy-egy délelőtti folyamán. És nyitott volt rá a két óvodapedagógus és így ismerkedtünk meg gyakorlatilag a táblával, beállították és egy hónapig itt volt az intézményben. Miközben idelátogatott és rendszeres vendégünk lett Lendvai Lászlóné közoktatási szakértő, aki a Módszertár Kft. teamben csapattag, dolgozik és terelgeti a pedagógusok útját, életét. Így rendszeres kapcsolatban vagyunk Anival, aki meglátta a digitális táblát és azonnal jelezte, hogy „Ho-ho” Ó van neki egy nagyon jó kis kapcsolata, az Otília személyében, aki a meseszerkesztő programot megtanítaná velünk, érdekelné –e minket!?

Hát mondtuk, hogy hogyan, természetesen hisz már kaptunk egy kis kóstolót úgymond a digitális világba a gyerekekkel. És így ismerkedtünk meg Otíliával. Hárman vettünk részt a meseszerkesztő program képzésben: én, mint intézményvezető- hogy mégis tudjam, miről szól ez a dolog, egy kicsit én is gyakorlom az informatikát. A kollegáim pedig Pócsné Hermanis Mária, illetve Balogh Évi pedig teljes erőbedobással tanulgatták a programot. Az Otília pedagógiai, módszertani segítségének, meg rátermettségének köszönhetően sikerült megszerettetni velünk annyira, hogy a fecske csoportban Marika óvó néni az évvárót egy teljesen új formátumban a meseszerkesztő programra építve, a gyerekekkel együtt a szülők számára egy mesét szerkesztettek. És ez volt a záró műsoruk az óvodai életben az ovisoknak, ennek nagyon aktív részese volt Otília, aki folyamatosan koordinálta ezt a feladatot, munkát. Gyakorlatilag ezek voltak az első lépések. Bizony a kollegák is látták, hogy ez működik, nem megy az óvodai élet rovására ettől még a gyerekek ugyanannyi időt töltenek a levegőn. Hisz ez is májusra alakult ki, illetve zömében április-májusban volt ez a program. Tőlük ugyanannyit foglalkoztak az egyéb fejlesztő programokban, ugyanannyi időt töltöttek szabadidőben, mozgással, és szabad játékkal tehát megtaláltuk azt és ebben Otíliának nagyon nagy szerepe volt, hogy megmutatta nekünk azokat a lépéseket, hogy hogyan lehet az óvodai életbe optimálisan beépíteni az informatikát. Én most nagyon sokat beszéltem...

B.É: Nem, nagyon jó volt! Hát, én annyit szeretnék elmondani, hogy amikor idejött ez a tábla, megérkezett ide a tábla, amit az, az egyik ovisunk anyukája hozott, mint Zsuzsa is említett, akkor mi felmentünk kétszer a csoporttal játszani, nagyon élvezték, nagyon tetszett nekik, de én így nem gondoltam volna, hogy ennek így bármi jövője is lesz. Tehát így nagyon aranyosnak tartottam, de azt tartottam, hogy ez egyáltalán nem illik ide. És akkor, Zsuzsa egyik alkalommal, nyár, nem nyár elején, nem március-április, hogy jöttél először Oti?

P.O: Március.

B.É: Igen, akkor március végén, mondta Zsuzsa, hogy ő azt szeretné kérni, tőlem meg a kolleganőmtől a Marikától, hogy jöjjünk be, mert van itt egy kis kollega, aki szeretne bevenni, egy nagyon új dologba beavatni. Na, most én megmondom őszintén - tényleg Oti szerintem látta is ezt rajtam - hogy én ide beültem és azt mondtam, hogy ezt nem! Hát ide egy számítógépet a gyerekek közelébe én nem akarok engedni, én nem akarom, hogy ezzel bármilyen módon is foglalkozzanak, mert nem nekik való, nem kell, hogy még ezzel foglalkozzanak, értsenek hozzá, játszanak. Én ezt sokkal fontosabbnak tartottam. És akkor hát ugye, a főnöki nyomás hatására egy két képzésen részt vettem és annyira jól éreztük

magunkat, és annyira jó volt ez az egész, és olyan hangulata volt, és teljesen megváltozott bennem ez a dolog. Mert láttam azt, hogy nem arról szól, amit a gyerekek otthon csinálnak a számítógép előtt, leülnek szabadon, úgy játszik, ahogy akar, azzal, amivel akar, hanem bizonyos szabályok mellett egy olyan fantasztikusan jól előkészített, megtervezett programmal, hát idézőjelben dolgozhat, amiben hihetetlenül fejleszti a fantáziáját, a, a, a, a finommotorikáját, a ... mindent tényleg hihetetlenül fejleszt. Bármilyen témát ezzel kapcsolatban, így van a gondolkodását is, bármilyen témával kapcsolatosan egyből annyi mindent, ezer dolog előjön, szóval annyira hihetetlen a tábla, hogy fantasztikus. Bevittük ezt a meseszerkesztőt Otival, akkor először laptopon dolgoztak a gyerekek, ott is annyira fogékonyak voltak rá, annyira ügyesen dolgoztak vele és tényleg úgy dolgoztak vele, nem úgy játszottak vele és úgy vették az akadályokat, mintha gyakorlatilag egy akármilyen más játékot raktam volna elő. Bármit, egy társasjátékot, bármit, megbeszéltük a szabályokat és onnantól kezdve gördülékenyen működött az egész. Akkor utána mi kicsit háttérbe szorultunk, olyan téren, hogy nekünk még van ez az évünk, mint nagycsoport, Marikáéknál, meg kimennek a nagyok ezért Oti többet volt velük. Ugye készültek az évváróra is, de minket meg most, hogy léptünk, mi lettünk a nagycsoportosok most már Oti többet volt itt nálunk és akkor ugye a digitális táblával kapcsolatban is ugye. Ami képzés volt azon részt vettünknek, nagyjából megismertük és akkor már úgy dolgoztunk, hogy a gyerekek a táblával, tehát a táblán rajzolhattak különböző játékokat játszhattak vele, különböző fejlesztő játékokat memorit, ami eleve volt a tábla programjába beépítve, memorizhattak, - akkor mit tudom én - évszaknak megfelelően öltöztethettek kis macikat, meg hasonlók. Igazából bent van ez a tábla, fogom reggel, ha délelőtti vagyok, akkor betolom, azaz behozom hozzá fél nyolckor a projektort meg a laptopot és az ott van, és a gyerekek játszanak, reggeliznek. Megy a mindennapi tevékenység. És aki odajön, és azt mondja, hogy „Évi néni rajzolhatok?” „Hogyne, persze!” Vagy „Én memorizni szeretnék a táblával!” Vagy ezt szeretnék a táblával, vagy azt, akkor fogom, beállítom neki és csinálja. És úgy játszanak vele, mint akármilyen más játékkal, hogy betartanak minden szabályt és nagyon vigyáznak rá és rettentő ügyesek. Tehát olyan jól, gyorsan elsajátítottak mindent, hogy komolyan mondom, hogy én nekem sokkal többet kell gondolkodnom, hogy mit hogy kell rajta csinálni, mint a gyerekeknek, tehát szerintem ez tényleg az, hogy ez egy hihetetlen dolog. Én nem tartom, vagy nem gondolom már azt, hogy, mint régebben, hogy ez nem idevaló. Ez idevaló! Tehát aki szerintem megteheti, mert valóban ez a jövő, a számítógép a tábla, a számítástechnika a programok és szerintem az, hogy már egy gyerek ilyen nyugodtan, mert szerintem a mai világban sok embernek az is nagyon nagy probléma, hogy nem mer a számítógéppel dolgozni. Mert jaj, mi lesz, ha ezt

megnyomom, vagy azt, vagy kitörlöm, vagy bármi és ez nagyon sok mindenben akadályozza eleve az ő munkájukat. A gyerekek már annyira merészen és magabiztosan bánnak az egérrel, olyan magabiztosan dolgoznak a táblán, hogy ez szerintem eleve ez egy olyan biztonságérzetet ad nekik, hogyha az iskolában odakerülnek a számítógép elé, akkor ők már teljes nyugodtsággal fognak bármilyen programban elsőre dolgozni. Tehát ez szerintem nagyon fontos. Meg hát még sok mindent mondhatnék, de egyelőre szerintem nagyon, nagyon nagy segítség a tábla, mert hihetetlen. Olyan világot nyit meg előttünk, pláne, hogy most van rajta internet...

K. Zs: Azt, szeretném még mondani, bocsánat, hogy közbeszólok, hogy úgy látom a kérdést, hogy az óvodapedagóguson rengeteg múlik, hogy olyan, ráhangolódjon, és olyan programokat keressen a számítógépen, ami a korosztálynak való. A korosztálynak, mert úgy lehet megtalálni az optimális arányt és a helyét a mindennapi életben. Tehát azért folyamatosan ott van a pedagógus kontroll, az nagyon fontos, mindig figyeli, hogy mi történik avval a játzó csoporttal, amelyik a számítógépen játszik. És a másik, amit nagyon fontosnak tartok, hogy igen is, aki erre vállalkozik, hogy az óvoda, - tehát a 3-6 éves kor, és én azt mondanám inkább az öttől, a négy 5-től induljunk el ezekkel a programokkal egy óvodában - az nagyon fontos, hogy a pedagógus valamilyen szakmai tapasztalatot ebben az irányban szerezzon, tehát lásson olyan óvodákat, ahol ez már jól működik. Jelentkezzen olyan képzésekre, amelyek például a Módszertárnak a meseszerkesztő programja, vagy a digitális programoknak a kezelése, hogy ezekre menjen el és szerezzon szakmai tapasztalatokat.

2. A foglalkozó pedagógusnak mennyi szabadsága van abban, hogy milyen programokat használ?

P.O: Tulajdonképpen, először erre válaszolok, aztán elmondom az én verziómat. Tulajdonképpen nem azt mondom, hogy bármit behozhat, mert nyilván nem hozhat be, de az a nagy probléma, vagy amire oda kell figyelni, hogy itt ez a tábla például és van rá néhány szoftver, de ezek közül nem minden ingyenes. Nagyon oda kell figyelni, hogy mi az, ami ingyenes és azok közül, ami ingyenes kipróbálni, minden lépését ki kell próbálni. Tehát ne az legyen, hogy elkezd játszani a gyerek és kiderül, ja, én megnéztem és szépek a képek, de az ötödik kockától már olyan van, ami nem az öt éves gyereknek való. Tehát nagyon felkészültnek kell lennie az óvodapedagógusnak mielőtt, bevisz valamit. Tehát tisztába kell lenni mi mire és mi, hogy fog történni, tehát tényleg végig kell próbálni és abszolút

szabadsága van. Tehát részemről sincsenek megkötve, a digitális tábla részéről sincsenek megkötve, tehát tényleg bármit felhasználhatnak, ami belepasszol ide az óvoda stílusába, tematikájába...

K. Zs: ...Én azért szeretném, hogy Otília elmondja, amik az első érvei voltak a digi.. magával a meseszerkesztő programmal. Én inkább azt domborítanám ki, mert a tábla is rengeteg programot rejt magában, de a tábla lehetőségei igazából a számítógépen meg az egyéb programoknak a megszerzése, amiben tényleg fontos a kiválasztás. És igazán, ami az óvodai élethez közel áll, az pedig a mese, az irodalom...

P.O: Persze! Nem semmi! Megvárom, amíg kiéletek magatokat... ☺

Nem persze, az én történetem az valamivel régebbi, mint hogy a te óvodában megjelent volna a számítógép használat, vagy a digitális tábla lehetősége. És amivel én foglalkoztam, az még a szakdolgozatomban van, én most az ELTE Informatika karán vagyok doktoranduszhallgató és a digitális mese, történetírás a témaköröm, tehát ezzel foglalkozom kicsiknél és nagyoknál is, tehát ez az egyik bázis, ami gyakorlatilag a kutatásomnak az egyik része, ez a kedves része egyébként. A szakdolgozatomat már ebből a meseszerkesztőből írtam, amit most már másfél évvel ezelőtt, ugye. Mielőtt ebbe az óvodába jöttem, ezt megelőzte egy egyéves kutatás a kőbányai Pityang Óvodában dolgoztam a pedagógusokkal közösen. Róluk azt kell tudni, hogy nekik már van számítógépük, volt, be van építve az interneten meg is lehet nézni a pedagógiai programjukat; benne van a számítógép használat. Nagyon fontos dolgokat kérdeztem... tulajdonképpen az ottani pedagógusokkal történt beszélgetésem után jöttem rá én is arra, hogy ez mennyire fontos, hogy... tulajdonképpen nem is arról van, szó , hogy sok pedagógus nem azt mondja, hogy az óvodába nem kell! Lehet, hogy a gyerekeknek nem kell, de ezt nem mi döntjük el sajnos, hanem azt látjuk, hogy bejönnek a gyerekek és azt mondják, hogy ők most a Star Warsos játékkal játszottak és lelőtték egymást és a másik három is tudja, miről beszél, tehát ez nem egy egyedi eset, nem általánosságban mondják. Vagy azt mesélik el, a gyerekek, hogy hogyan kalandoznak az interneten, mert a szülőknek egyszerűbb bekapcsolnia gépet, és otthagyja a gyereket, mert mennyire kényelmes. És sajnos ez nagyon sok veszélyt rejt magában... Tehát az eredeti cél az volt, hogy ha már ilyen van viszont és látjuk, hogy a gyerekek már pedig használják a gépet és ott ülnek előtte órák hosszat, amit nem tartunk helyesnek mi sem - azt mondhatom mindenki bólogat egyébként - , hogy tanítsuk meg mind a gyerekeknek és a gyereken keresztül a szülőknek, azt hogy hogyan használja ezt az eszközt, ami nagyon sok családban ott van. Nem

mindenhol, tehát az igazi számok nem azt mutatják, amit mi gondolunk, hogy mindenhol ott van, de nagyon sok családban ott van, tehát nekünk egy olyan célunk lett volna, hogy a gyerekeknek mutassunk egy olyan programot és ez a program speciel a meseszerkesztő használata volt, amit utána otthon is használhatnak illetve a szülők segítségével együtt közösen használhatnak, tehát nem a gyerek egyedül. Itt sem egyedül használják a gyerekek, tehát az első lépés a Pitypang Óvodában úgy dolgoztunk, ott nem volt interaktív tábla, tehát abszolút számítógépen keresztül történt. Körülbelül olyan nyolc, 8-10 hónapot dolgoztam velük és öt hónap után értem el azt, vagy láttam meg azt, hogy a gyerekek képesek egyedül használni ezt a programot. A nagy előnye ennek a programnak, hogy bizonyítottan az 5 év fölöttiek, tehát nagycsoportosokkal dolgoztam, az öt éves gyerek meg tudja tanulni minden probléma nélkül ennek a használatát és erre jó példa, hogy itt az óvodában is az Évi még küzdött vele, hogy hová kell kattintani, hogy most mivel törölje le a lapot, hogyan töltsse ki, most mit csináljon? És a gyerekek meg tudták! Tehát ha nem is érték föl, volt egy pár funkció, amit még, most már nagyon sok mindent felérnek, mert egy kicsit átalakítottuk, de volt pár funkció, amit még nem értek fel, de azt mondták, hogy „De most a festékes vödröt kell Éva néni, azt kattintsad!” Valamelyik gyereknek próbált Évi segíteni, volt ilyen eset is és akkor mondta a gyerek, hogy töröljön neki valamit, és mondta, hogy, hogy is kell, töröli és a másik gyerek meg megmondta, hogy hogyan kell. Olyan, egyszerűen annyira beszippantják ezt a fajta tudást a gyerekek, hogy az számomra hihetetlen. Én megdöbbenek mindig, amikor ezt látom. Tehát, úgy kell elképzelni, hogy beviszem a laptopot és kilóg belőle valami kütyü, ami addig nem volt, megkérdezik, hogy mi az. Hát ez egy pendrive, ezen vannak az adatok, ezen hoztam a mesét, és ha legközelebb a kezemben van a pendrive, azt kérdezik mit hoztam. Tehát, és ... félelmetesen, úgy, hogy tudom, hogy felnőtt emberek, aki nap, mint nap használják, nem tudják mi az, hogyan kell a helyére betenni és ők betudják. Szóval egyszer megmutatod nekik ezeket a dolgokat, illetve szerintem nagyon sokat látják, sok ez a passzív, hogy látják, otthon is látják, igen, hogy a szülők is bizony használják csak ők, a szülő is szerintem azt gondolja, hogy minek mondja el ezt egy öt éves gyereknek, mikor ez még neki nem kell, úgy sem érti. De látja, és mindent érteni akar, amit lát, tehát éppen ezért erre is rá fog kérdezni. És a fontos vonulat pedig a meseszerkesztő volt, a meseszerkesztő pedig...

Hát mondom mögöttem most már egy két éves kutatás áll tulajdonképpen, ami a programnak a használatát támogatja. És ez a kutatás úgy zajlott, hogy bevittem, használtuk a programot, és néhány hónap elteltével kezdtük felmérni, hogy mi fejlődik tőle és mi fejleszthető vele. És az alap – néhányat majd mindjárt említek-, az alap az volt, az volt a cél, hogy az iskolaérettségre

készítsük fel a gyereket. Hogy, ha az iskolába megy, akkor például képes legyen húsz percet, - van ilyen kiírás – képes legyen húsz percet egy helyben ülni és dolgozni, figyelni, koncentrálni valamire. Hogy ha valaki látta itt a gyerekeket, és te is láttad, akkor láttad, hogy mennyire elmélyülten tudnak dolgozni valamivel, tehát ahogy megrajzolnak egy szereplőt, ahogy kigondolják, hogy most mit mondjon, tehát az egyes mozzanatok, nekik kell kitalálni, tehát mindegy, hogy szerinted mi dől el. Tehát ez a lényege a meseszerkesztésnek, hogy nem készterméket kapnak, hanem ők alakítanak ki valamit. És aki látta, hogy hogyan dolgoznak, az látja, hogy tényleg hamar rájön, hogy képesek, húsz percig egy dologra koncentrálnak, és azt akarják megalkotni, ami a fejükben van. És akkor nyilván nem mindig sikerül úgy, ahogy szeretnék, akkor vannak újabb próbálkozások, de akkor a táblán rendkívül egyszerűen megtehetik, hogy újra kezdik, és újra próbálnak. Tehát ilyen triviálisakat is mondhatok, hogy színeket ismernek meg, hogy formákat ismernek, például a legtöbb rajzeszközben tudnak alakzatokat rajzolni. Ezek is megtanulják. Itt a csoportban még nem láttad még csak egy hónapja dolgozunk együtt, tehát náluk még nem került elő, de a tavalyi csoportoknál, a nagyoknál, aki rajzolnak otthon is, azok már keresték a funkcionális eszközöket, Hogy ők már vonalat akarnak rajzolni, még hozzá egyenes vonalat, hogy kört szeretnének, hogy téglalapot, de nem olyat, hanem vastagabb szegélyű téglalapot, de színes téglalapot, de kitöltött téglalapot... Tehát ezeket mind megtanulják. Ennek annyi vonzata van ennek és, ahogy itt vagyok, minél többet vagyok bent és minél több gyerek használja, úgy veszem észre, hogy mennyi minden jön hozzá pluszba: hogy együtt tanácskozzák meg, ha például a mesét feldolgozzuk, hogy rajzolj le egy bölcset, jó, de milyen legyen egy bölcs? Mindjárt hárman le akarták rajzolni, és akkor milyen lehet? Ja, ő nem tudja, hogy milyen lehet, akkor megbeszélték együtt, tehát akkor a közös tudásukból hoztak ki egy valamit és az került utána megvalósításra. Tehát egyszerűen, ahogy csapatmunkában együtt dolgoznak, ahogy segítik egymást, tehát ez is biztos vagyok benne, hogy rendkívül hasznos.

3. Ugye mondtad, hogy a Pitypang Óvodában csak számítógép volt itt pedig van tábla is. Mondtad, hogy számítógéppel kezdtétek el, de miben lehet több esetleg így, egy csak számítógépes fejlesztéshez képest, a digitális táblás?

P. O: A kisebbek esetében biztos vagyok benne, hogy a táblát könnyebb használni. Ez azért van, mert a kisebbeknek az egér használatot is meg tanulniuk.

(Kisebbek: 4-5 évesek)

Nem mertünk kisebbekkel, kisebbek nem dolgoztunk. De az, hogy kisebbek nem dolgoztunk az is a kísérletnek köszönhető, ugyanis a Pitypang Óvodában vegyes csoportok vannak. És ott is úgy volt, hogy, tehát olyanról nincs szó, hogy odamentünk, hogy te meg te, meg te leülsz és dolgozol. Ilyen nem volt. Hanem, úgy volt, hogy odamentem, kinyitottam a laptopot és valamilyen vittem nekik be. Volt, hogy előtte kitaláltam, és aki akart az odajött és mindig volt, aki odajött. nem mindig ugyanaz. Ha valaki éppen valami mással játszott és nem volt kedve nem jött oda, tehát ez nem volt, nem csináltunk belőle problémát, tehát aki éppen szeretett volna az jött. És akkor cserélődtek, szóval nem egy gyerek van ott soha, a gép körülülésekor is fontos, hogy nem csak egy gyerek ül le, tehát ettől félnek sokszor az óvodapedagógusok, hogy ez egy magányos tevékenység. Hogy a gyereknek egyedül kell lennie a számítógéppel. Nem! Minden esetben együtt dolgoznak, mint egy társas játék, tehát mindenki sorra kerül. Tehát egyszer az egyik gyerek rajzol, másszor egy másik rajzol, harmadszor a harmadik... Mert amikor társasoznak akkor sem mindenki egyszerre lép, és itt sem. Lehet, hogy egy picit többet szokott, de ez pedig maga az iskolaérettség felkészítése. És ott pedig a vegyes csoportoknál azt tapasztaltuk, hogy a kiscsoportosok egyáltalán nem érdeklődnek ez iránt, de készterméket szívesen megnézik, tehát a mesét szívesen végighallgatják, de a folyamat már nem érdekli őket.

A középső csoportosok nagyon ritkán kapcsolódtak be a munkába és a nagycsoportosok voltak azok, aki azt mondták, hogy otthon is rajzoltak már is játszanak vele, már internet használnak. Tehát olyanokat mondta, és ők jöttek oda. Tehát, tulajdonképpen a gyerekek alakították ki, azt mondhatjuk, hogy ez már a nagycsoportos gyerekeket érdekli. Ha viszont mégis kisebbekhez vittük be, akár középsősökhöz, akár kisebb nagycsoportosokhoz, tehát akik mindjárt iskolába mennek, akkor talán a tábla használata valamivel egyszerűbb. Ha viszont azt vesszük, hogy otthon számítógépet használ és egeret, akkor nyilván a számítógép és eger használat az egyszerűbb, mert azt kicsit ismeri. Tehát inkább, egy eszközt használunk és közben mégsem. Tehát érdekes ez, igen! Tehát azt nem tudnám megmondani, valószínűleg ehhez hosszabb kutatást kéne, még folytassa, vagy kövesse az eddigieket, hogy vajon a jobb vagy rosszabb –e? Mert nem jobb vagy rosszabb, hanem más. Tehát a gépnek vannak határai, mert a gépet látja maximum két maximum négy gyerek sorban, vagy két sorban, volt, hogy két sorban álltak egymás mögött, pedig ülnek négy... Mennyien dolgoztak, most sokan dolgoztak együtt Milánék? Olyan Négy-öt-hat gyerek dolgozott együtt, a táblánál viszont bár nem az egész csoport dolgozik, de most is négy gyerek jön oda, kettő-négy gyerek dolgozik együtt, de az egész csoport látja munkát. De lehet, hogy a pedagógiai megvilágítása más a

kettőnek, tehát itt az egész csoport be van, vonva van olyan, aki nem mer odajönni, és nem mer rajzolni és már oda merészkedik, vagy odaül közelebb, vagy közelebb játszik, és felfelnéz, de még nem jön oda. De már bekapcsolódik része lesz ennek az eseménynek, mert ő is látja a történéseket, vagy a folyamatokat. tehát talán így nyitottabb a tábla segítségével a munka. Ti mit láttatok?

B.É: Így van! Lehet...

P.O: Azt gondol...

K. Zs: Ugye mi... tehát az oktatás rendszerében az iskolákban nyilvánvalóan vannak informatikai szobák, ahol az egyéni informatikai feladatokat végzik a diákok, de az oktatásnak ez egy jó eszköze lett, úgymond. Egy legmodernebb eszköze lett ugye, az interaktív tábla és ezt próbáljuk az óvodai életbe egy kicsit becsempészni. Ez egy lehetőség, de maga a program, a számítógép használat nem feltétele, hogy legyen interaktív tábla az óvodában. Maga az, hogy normál számítógép van, és hogy megtaláljuk azt az optimális lehetőséget, programokat, amiben alkalmazzuk, már az is egy nagy előrelépés bármelyik intézményben. Szerintem is egy jó út lehet a... úgymond iskolai életre való felkészítésben, mert, mert ott találkozni fognak a gyerekek.

P.O: De olyan próbálkozások is vannak egyébként, hogy –én ezen nagyon meglepődtem, de érdekesnek tartom -, hogy külön van egy úgynevezett nem számítógépterem, óvodában ezt nem mondhatjuk, és összesen négy gép van, de mondjuk egy hasonló szoba...

4. Itt volt –e esetleg terv, ötlet, javaslat abba az irányba, hogy a csoportszobán kívül legyen egy „számítógépes szoba”?

P.O: Tehát ott úgy néz ki, hogy van egy külön szoba és a külön szobában négy gép van és a vezető- úgy hívnak titeket- vezető óvodapedagógus, akinek néhány órát eltölt a gyerekekkel, mert, hogy ez benne van a munkakörében, vagy lelkes, vagy nem tudom mi ennek a szakmai háttere...

K. ZS: Hát...

P.O:... Néhány órát eltölt a gyerekekkel, úgy döntött, hogy ő úgy fogja eltölteni ezt a néhány órát, egy-egy órára kivesz, néhány gyereket a csoportból azokat beviszi ebbe a számítógép terembe és rajzol velük, alkot velük. Most azok, furcsának tűnt, hogy itt négy gyereket hoz ki és négy számítógép van, tehát minden gyerek saját gépnél dolgozik, de ugyanúgy közösen beszélnek meg, közösen dolgoznak. Minden gyerek sorra kerül. Tehát minden gyerek körülbelül egy hónapban egyszer fordul ez elő. Tehát ez nem egy napi esemény, hogy mindennap dolgozhatnak egy órát számítógéppel vagy játszanak rajta, rajzolnak egyébként vagy pedig valamilyen fejlesztő programmal dolgoznak, ami szintén óvodások számára van kifejlesztve. És ő például kiemeli a csoportból. És itt az volt a cél, legalábbis én úgy éreztem Zsuzsától, hogy olyan programot kell nyújtanom nekik, hogy olyan felépítésének kell lennie, ami bent marad a csoportszobában, tehát semmi esetre se hozzuk ki onnan, hanem a csoportszobának a része. Tehát ez a szabad játéknak is gyakorlatilag a részévé vált. az Évi is mondta, hogy sokan játszanak, mindenki azt csinál, amit akar; és te is láttad, hogy akinek volt kedve az odajött, hogy, vagy néha megkérdeztem, hogy valaki szeretne –e rajzolni és akkor feltette a kezét nyolc gyerek, és amikor aztán amikor rajzolt valamit elment és folytatta, amit előtte csinált. Tehát, hogy nem kötelező neki, hanem ugyanúgy egy választható játék, mint a – nem tudom- a kirakó.

B.É: Igen! Abszolút! Azért jobb a tábla, mint a laptop, mert a laptopnál tényleg odaférnek hárman vagy négyen. És akkor tényleg az, hogy nagyon –tudom is én-, hogy ott vannak a laptopnál, azt vettem észre, hogy ott sokkal magányosabban dolgoznak, olyan értelemben, hogy most nálam van, az egér akkor én most azt rajzolok, amit akarok és nem te ne szólj bele. Sokszor van az persze, mert elég érettek ehhez, hogy engedik, hogy a másik segítsen vagy segítséget kérnek egymástól. De amikor a tábla, a táblánál dolgoznak, vagy játszanak, akkor lehet, hogy csak három-négy-öt gyerek ül ott és várja a sorát, és lehet, hogy csak azzal a három-négy-öt gyerekekkel törődik, úgy, hogy megbeszélnek a dolgokat, de igazából én úgy gondolom, hogy az egész – ahogy Oti is mondta – hogy az egész csoport a részese. Tehát pont ettől szabad az egész, hogy bárki odamehet és mit tudom én, tanácsot adhat, hogy figyelj ide, mert ő távolabb állt és ő jobban látta, figyelj ide szerintem ezt ne úgy csináld, hanem így csináld . És lehet, hogy az a kisgyerek elfogadja azt a tanácsot és úgy fogja csinálni, tehát egészen egyszerűen a szocializáció, tehát az egész körülmény annyira más, annyira szabad az egész, és tényleg akkor és úgy játszanak vele ahogy szeretnék. És. tehát... Én azt tudom mondani, hogy ez a tábla tényleg, én... hihetetlenül jó minden téren. És igazából előbb vagy

utóbb akaratlanul is bekapcsolódnak az egészbe. tehát oda vonzza őket. Mert nagyon érdekli őket és nagyon érdekes. és tényleg nagyon érdekes, hogy szívják magukba...

K. Zs: Én meg azt szeretném kiemelni, hogy ez egy nagyon hosszú folyamat. Tehát ha van olyan, bármelyik pedagógus erre vállalkozik, óvodapedagógus akkor, akkor, akkor-ahogy Otília is mondta- akkor ezt nagyon lépésről lépésre kell számára megtanulni és nagyon tudatosan kiválasztani. És ez nem megy egyik percről a másikra egy csoportba, hogy, tehát komolyan tudatosan végig kell vinni tervezetten.

5. Akkor még egy picit visszakanyarodnék a legelejére, hogy a szülők hogyan lettek erről az egésztől tájékoztatva, hogy ez a program, hogy kapcsolódik bele a gyerekek életébe?

Ha jól tudom ez most szeptemberben került be ebbe a csoportszobába...

K. Zs: Hát ige, igen... Nem azért nem egészen így mondhatnám, hogy szeptemberben indult, hanem onnan... a lépés az ott kezdődött, amikor lehetőségként megjelent a digitális tábla, tehát akkor a nagycsoport szembesült vele, amikor az Otília megke.. tehát amikor a Módszertár megkeresett minket a meseszerkesztő programnak a megismertetésével, akkor alakult ki így közösen bennünk, hogy ez jó volna...

P.O: Hát, úgy március-áprili...

K.Zs: Igen, úgy tavaly április, igen! Már amikor a szülők, úgymond egy kicsit ilyen mélyvíz formájában találkoztak a fecske csoportban ezzel, akkor utána még megismerkedtek egy évzáró keretében nyitottan. Tehát, utána mi még egy szakmai teammel is leültünk beszélgetni, meg megkaptuk az LSK-tól, hogy lehetünk referencia óvoda és ez által kapunk egy digitális táblát. Ha ez így realizálódott, hogy akkor mi komolyan kezdjünk ezzel foglalkozni és ez a mindennapi életünk részévé válik. Utána jött az, hogy a pedagógus közösség vállalja –e, kik azok ilyen irányban aktívak, vagy kevésbé aktívak és ez meglepő volt a számomra...

6. Ez önkéntes volt?

K.Zs: Igen, ez teljesen önkéntes volt. Senki sem a vezető, sem a szakmai akaratot nem erőltettük a kollegákra, és ami meglepő volt, hogy az ilyen oktatássorozatokban egy óvodapedagógus kivételével, mind a tizenhármunk közül mindenki részt vett. Tehát lehet, hogy most aktívan épp most ebben a nevelésben nem dolgozik a csoportban, de igen is

szemléli, figyel, figyelemmel kíséri, tehát nyitottak a kollegáink. Pedig nagyon nagy informatikai ismertetel nem rendelkeznek, sőt inkább mondhatnám, hogy inkább nyugdíjkor felé járó óvodapedagógusokról van szó és nyitottak. Teljesen nyitottak, és szeptemberben pedig a szülőket tájékoztattuk, a szülői értekezleteken, hogy ez van a mi óvodánkban, ez a mi úgymond egy ilyen nem is... pedagógiai módszertani lehetőséget viszünk, be ilyen innovatív tevékenységet viszünk be az életünkbe és nem semmi ellenvetés vagy ellenvélemény nem érte az intézményt. Természetesen úgy tájékoztattuk őket, ahogyan ezt meg is akarjuk valósítani: Milyen időközönként, nem megy a más egyéb program rovására és kihangsúlyoztuk, hogy úgymond az okos felhasználásának a lehetőségét próbáljuk kialakítani a gyerekekkel.

7. Hogyan történt ez az oktatássorozat? A pedagógusok „kiképzése”?

(Mikor csatlakozhattak, mennyi ideig tart/tartott)

P.O: Ez mindenképpen egy folyamatos felkészítés, tehát nem úgy néz ki, hogy mindenki egyszerre megtanul mindent, mert most nem azt mondom, hogy képtelenek rá, mert egyébként, tehát pozitívan sokat csalódtam itt, az idősebb kollégákban is. Hanem, egyszerűen ez sok. Tehát olyan sok eszközzel ismerkednek meg folyamatosan onnantól kezdve, hogy a számítógép bekapcsolása, hogy a megfelelő kábelek összekapcsolása, hogy... Ezt mind meg kell ismerni, tehát ez annyira sok, hogy az nem lehet csinálni, hogy egy délután bejönnek, kapnak egy képzést és akkor mindenki mindent tud, tehát ez ennél egy jóval hosszabb folyamat. Amikor én kijöttem, akkor én a képzés az úgy zajlott, hogy aki szeretet volna, jelentkezett és részt akart venni, akkor először próbáltam... Megkérdeztem őket, hogy gyakorlatilag mit szeretnének, hogy mi az, amire kíváncsiak, tehát én hoztam valamit, egy meseszerkesztőt, amit meg szeretnék nekik tanítani, de előtte mondják meg, hogy ő nekik mire van szükségük és akkor így alakult, hogy ők prezentációt szeretnének készíteni. És ez nekem nagyon kapóra jött, mert a prezentációkészítésben az elemek rengeteg módon mozgathatók, húzhatók, a képek mozgathatók méreteztethetők, van benne színezésrajzolás tehát elég közel áll ahhoz a világhoz, amit én szerettem volna megtanítani a meseszerkesztést tulajdonképpen. Tehát először kaptak egy okítást néhány alkalmas okítás ahol prezentációt készítettek, ennek a célja az volt, hogy olyan, tehát biztosan legyen olyan része a képzésnek, amin azt érzik, hogy hat. Ami hasznos, ami kellett nekik és előtte is kellett nekik. És az egyik kolléga a Marcsi –biztos szóba kerül még ő is- ő használta legaktívabban a táblát, de ő bizony kitalálta pár hónappal ezelőtt, hogy prezentációkészítést akar tanulni, és jó, itt lett a lehetőség!

Szóval így voltunk. amikor ez megvolt, ez néhány alkalmat vett igénybe, akkor álltunk neki, hogy meseszerkesztést tanuljanak. Hát ez is úgy alakult, hogy az óvónők a szabadidejükben itt maradtak, illetve amikor van ez, az átfedési időben –nem tudom, ezt ti tudjátok-...

K.Zs: Igen, ebéd után...

P.O:... Ebéd utáni időben, tehát amikor kicsit nyugisabb az óvoda, a csoport légkör, illetve amikor szabadidejük van abszolút lelkesedésből itt töltötték, és én is. És akkor lépésenként tanultuk meg tehát igyekeztem úgy felosztani, hogy mindig azt az adagot tanulják meg, amiből aztán tudnak építkezni, tehát nem egyszerre az egészet, mindig egy picit és mindig bővítettük. És így még három-négy alkalom telt a meseszerkesztő megtanulásával. Nem azt mondom, hogy mindent tudtak, de tudták használni, tehát sok mindent tudtak. És utána, viszont már a további tanulás úgy zajlott, hogy a csoportszobába mentem be velük. És akkor azt láthatták, hogy a gyerekekkel hogyan lehet. Nem csak azt tanulták meg, hogy a programot hogyan kell használni, hanem, hogy mit csináljanak a gyerekekkel. És akkor én, egy óvónő nem esik kétségbe, ha valamit nem tud ráadásul, ha egy gyerek tudja, mert akkor a gyerek meg fogja mondani. Tehát bizony van olyan gyerek, aki tudta hová kell kattintani, vagy, hogy mit csukott be, vagy, hogy hogyan lehet letörölni a rajzlapot. Tehát volt egy gyerek, aki olyan gyorsan megtanulta, hogy az óvó néni már régen használta, de a gyerek még emlékezett rá, hogy hogyan kell csinálni. Tehát akkor az első lépés az volt, hogy ők tanulták meg a használatát, és utána a gyerekekkel együtt is közösen használjuk, tulajdonképpen a mai napig ez elő-elő fordul, hogy itt lelkesítem az óvónői tábor, és segítek a használatában. De a megtanulása számukra úgy zajlott, hogy a csoportszobában is szereztek tapasztalatot mielőtt magukra hagytam őket vagy ilyesmi... Szóval...

(B.É-hez) ...És ti, akik már meg tanultátok és a gyakorlatban is használjátok szoktatok egymással beszélni erről? Van ennek valami meghatározott fóruma, ahol tapasztalatot cseréltek?

P.O: De, de igen, jó a...

B.É: Mindig beszéljük, hogy mikor jön az Oti, meg ez meg az, az ötletem van; hogy ketten meg, hogy meg mint, éppen most mit csináltok, szóval mennek ilyen úgynevezett szakmai klubok, infók egymás között...

K.Zs: És még van, hogy hetente... vagy mikor is, hogy a tapasztalatokat... hogy van, kétszer van, ugye a Marikával tartunk a Pócs Marikával, még egy gyakorlatot. Például most a projekttervezést próbáljuk így hárman belül egy kicsit csiszolni. Meg egymásnak az elméleti tudást átadni, és ehhez nagyszerűen használjuk a számítógépet közösen és ott is látható, hogy hogyan lehet ezt belecsempészni a szakmai munkába, arról nem is beszélve, hogy különböző szülői fórumokra is, ilyen volt például a Helyi Nevelési Programunk átdolgozása is 2009/2010-ben...

B.É: Tehát mindenképpen érdemes...

K.Zs: ... szülői értekezletek, tehát mi azért továbbra... és most pedig már Otília viszi föl egy másik csoportba, akkor most egy kicsit elég volt a pettyes csoportba. Most teljesen új gyerekek... Nem volt elég, azt mondja Otília... ☺ Most új gyerekek közösséggel fogja megismertetni a meseszrkesztő programot.

Ahonnán hozzád érkezett a tábla, azzal a pedagógussal beszéltél, hogy mik voltak a tapasztalatai, vagy ahova most megy te már átadtad a tapasztalatodat, hogy nálatok ez hogyan működött?

(Hogy hogyan tanultad meg, hogyan birkóztál meg a gyerekekkel)?

B: É: Hát nem, mert ahonnán ez jött ott én kerestem meg az óvó nénit, meg én, igazából egymás alá dolgozunk, tehát olyan értelemben is, hogy amit az egyikőnk nem tud, akkor ott van a másik, akkor az a másik megmondja. Tehát így igazából megy így az információkat. és igen, én sokat mentem a Marikához, mert ők ugye tavaly náluk volt ez az egész, és sokat mentem hozzá meg sokat segített, maikor Oti nem tudott jönni. Meg mondjuk nem tudtam elérni, meg nem is akartam ilyen, csip-csup, dolgokkal zavarni, de most például én, ugye most felmegy a másik csoportba Oti, én ezzel nem akarok én így tudod, hogy mindenki másképp sajátítja el ezt a dolgot. Tehát le kell ülnie és ő, mert minden gyerek más és minden csoport más, mások ott is a dolgok ezt nekik el eldönteni, hogy ő ezt, hogy szeretné. Ha ő jön és kérdez, én nagyon szívesen segítek neki, természetesen, de én így igazából föl fogok menni nyílván és meg fogom nézni, hogy nála is hogy működik, de nem feltétlenül szeretnék ebbe így beleszólni, mert hát ugye ez is egyfajta óvónő szabadság, ah, már arról beszélünk. Szóval én megvárom, amíg ő jön, ahogy a Marika is megvárta türelmesen, amíg én megyek,

oda is mentem, mert mi mentünk egymáshoz, mert vagyunk olyan viszonyban kérhettünk egymástól ilyenfajta szívességet. Meg tudjuk így beszélni.

Pontosan hogyan épül fel, vagy hogyan készültök vagy terveztek meg egy ilyen fejlesztést?

P.O: Hogy mondjuk, egy alkalomra gondolsz?

Igen, mondjuk akkor egy-egy alkalmat.

P.O: Jó hát akkor endben, azt hiszem, hogy olyan, hogy egy alkalom az nincs. Már csak azért sem, mert folyamatosan a gyerekek egyre jobban használják, tehát nem is a gyerekek és azt hiszem, ahogy az óvónő sem tudja az összes eszközt használni, és nem is cél, hogy minden eszközt megtanítsunk; hanem az a cél, hogy amire épp szükségük azt az eszközt tanítsuk meg. Tehát, hogy ha látom, hogy már húszadszor rajzolnak napocsát és csak nem sikerül kört rajzolniuk, akkor fogom nekik megmutatni azt az eszközt, amikor szükségük van rá. Tehát folyamatosan tanulnak és éppen emiatt, úgy is igyekszünk felépíteni számukra a foglalkozásokat, hogy mindig legyen benne valamivel, amivel ők maguk akarják kibővíteni, hogy nekik legyen szükségük miattuk a tudásra. Ilyen volt például, hogy először kezdetben csak kész meséket kaptak, azokat le tudták vetíteni. Nagyon jó, a mesét le tudták vetíteni, de igen ám mi van akkor valahonnan kifelejtettem véletlenül, egészen véletlen egy szereplőt, akkor azt le is kellett rajzolniuk. És akkor ezek így jöttek és épültek fel. Azért nem tudnám szétbontani egyesével a programokat, mert van egy kiindulási alapunk, ez a mese, mesélés volt, hogy egy kész mesével dolgoznak mozgathatóak a szereplők, tudnak új szereplőt létrehozni, tudnak hangosítani rajta. Például innen indultunk ki, a cél pedig még az, hogy a gyerekek saját maguk történetét tudják elkészíteni. És ez sok idő. Ez ne úgy van, hogy egyik alkalommal azt csináltuk, a másik alkalommal már azt csináljuk, hanem itt bizony hónapok telnek el és odáig jutunk, hogy a gyerek azt mondja, hogy és akkor itt most azt történt, hogy, és akkor megrajzolja hozzá a szereplőt és a hangot is felvesszük, hogy mit mondott. Amivel most foglalkozunk viszont, az, hogy ha már dolgozunk, akkor én gyakorlatilag kikérem az óvó néni véleményét, hogy szerinte mi az, amivel foglalkozhatnánk. Két héttel ezelőtt azt mondta, hogy most itt van, az évszakokkal foglalkoztak sokat, a akkor olyan témakört hoztam neki amiben nagyon sok kép volt arról, hogy milyenek az évszakok, hogy különböző... A fák milyenek, hogy virágok vannak, hogy milyen gyümölcsök, zöltségek vannak és ezekkel

dolgoztunk, illetve ezek közül nyilván a gyerekek rajzolták le, hogy mi a kedvencük, vagy mait szeretnek, amit egy évszakhoz kapcsolnak. A mostani projektünk pedig szerintem szintén el fog húzódni, karácsonykor adjátok elő a mesét, tehát egészen karácsonyig, most november közre van, még egy hónapig biztosan ezzel fogunk dolgozni. Hogy egy mesét, ami gyerekek amúgy is előadnak és szerepelnek majd vele és amúgy is tanulnak, azt fogjuk elkészíteni, úgy hogy a szereplőket ők maguk rajzolják meg. Aki szeretné papíron és besz kenneljük, aki szeretné az meg a táblánál, vagy akár számítógépen, tehát ahogy tervezik. És ami fontos, hogy a felépítésről, hogy szabad, nincs olyan, hogy valakinek kell jönnie, hanem aki szeretne és lehet. Tehát ez mindenképpen hozzátartozik.

Mik a legfontosabb szabályok, amit ti alkottatok a csoportban, vagy te hoztál, mint – külsőleg fontos, hogy ezt így használni-, tehát mik ezek a szabályok, amik beépültek a mindennapi életetekbe?

B.É: Hát igen, azt beszéltük már tegnap is, hogy a zsinór ott van, azt lépják át, de leginkább azt szeretném, hogy ugye a legközelebbi asztalon van a, táblához legközelebbi asztalon van ugye a projektor meg a laptop. Én azt kérem tőlük mindig, hogy ezt kerüljék meg hátulról, hogy ne essenek el a zsinórokban, másrészt meg akárhányszor elmennek, a projektor előtt belenéznek mindiga fénybe.

P.O: Ezt ne!

B.É: Jó jó mindegy, jó ezt tényleg ne, de az a lényeg, hogy ... Jó akkor azt mondjuk, hogy amikor elmennek ott a projektor előtt, akkor kitakarják a képet és akkor a gyerekek nehezebben tudnak dolgozni. Igen tehát, hogy meg kell kerülniük az asztalt, meg, hogy ne lökdössék, tehát ezt ők is tudják, hogy ne lökdössék, mert akkor ők se tudják.. mert akkor kalibrálni kell, mert ha nagyon meglökik, akkor kalibrálni kell, mert az úgy tudják, hogy ha meglökik, akkor elcsúszik a kép és akkor kalibrálni kell. Szólnak, hogy nem ott van az egér, hogy nem ott húzom a vonalat, kalibráld légy szíves a táblát! Hát ők már ilyeneket is tudnak, tehát igazából ennyi, hogy már ők ezt így tudják, meg hogy egyszerre egy gyerek rajzoljon, mert ezen a táblán ne lehet...

P.O: Nincs multitouch funkció rajta...

B.É: Hát igen, emiatt csak egy gyerek tud rajta rajzolni, de...

P.O: De van olyan tábla, amin van.

K.Zs: Igen?

B.É: Tehát ki kell...

K.Zs: Akkor mi miért nem azt kaptuk meg referencia óvodaként?

B.É: Tehát akkor ki kell várniuk türelmesen...

P.O: Biztos, hogy... sőt olyan is van, hogy hátsó megvilágítása van.

K.Zs: És ezt is az LSK forgalmazza?

P.O: Biztos van nekik.

B.É: kivárják...

P.O: Nem tehát a projektorra visszatérve, az anyagon fontos, hogy most így használjuk, de az a cél, hogy fel fog kerülni a plafonra...

K.Zs: Tehát lesz egy szobánk, ez a következő lépés igen. Még is úgy döntött a testület, hogy bár ugye szabadon használhatják majd a csoportok, de lesz egy mobil projektorunk és lesz egy olyan amit felfüggesztünk egy fix helyre.

Tehát lesz egy külön szoba, ahol...

K.Zs: De nem külön,

(..)

Egy csoportban, az egyik csoport azt mondta, hogy ide felszerelhetjük...

B.É: Ez az enyém lesz, ugye?

P.O: Hát ez...

K.Zs: nem ez a fecskék.. nem ők egy fecskecsoport. Ők az egyik kis csoportba felszereljük és egy projektort így mobil lesz. Tehát pont, ahogy említette Évi, ahogy állandóan be kell állítani a projektort, tehát ha egy picit is meglöki a kis ovis, akkor már elmozdul.

P.O: Tehát mindenképp..

K.Zs:Nem kell.

P.O: Tehát mindenképp fent...

K.Zs: De hát megtanulják, én azt gondolom, hogy hamar megtanulják.... hamar

P.O: De hát kitakarják!

K.Zs: Igen, de hát megtanulják.

P.O: Technikai szempontból nem jó így az elhelyezés, de az a terv, hogy fentről lesz és akkor nem fog belő...

K.Zs: De nagyon tiszteletben tartják a gyerekek, én azt gondolom ezeket a szabályokat. Nagyon vigyáznak rá...

B.É: Nyilvánvaló, hogy nem nyúlunk hozzá, tehát...

K.Zs:... szervezési gondokat...

B.É: ... tehát leül oda, de nem nyúl hozzá. Tehát én csak annyit kérek, hogy csak ne lökdösse az asztalt. De például így nem nyúl hozzá a géphez, nem pötyög rajta, nem nyomkodja a billentyűzetet...

P.O: Hogy, hogy nem szabad, akkor...

B.É: Tehát, így igazából... Elmondjuk és nem is foglalkozik onnantól vele.

(bejött valaki ...)

Ha van, esetleg amiben még csiszolni lehetne, vagy változtatni kellene, akkor mi lenne az? Mi az, ami még fejlesztés alatt van?

K.Zs: Igazából azt sem terveztük, hogy úgymond ez úgy betör a mi óvodánk életébe, tehát ...

Annyira váratlanul érte ez az inger, ha így mondhatom az intézményünket, és talán ami fogékonyságunk meg a mi az új iránti igénynek a varázsa ami, ami megérintett bennünket,

mert, hogy fogékonyak lettünk rá. Nem tervezzük, most jelen pillanatban dolgozatunk-dolgozatunk rajt és a fejlődés a fejlesztés az nem magától jön. Tehát ezt, ezt nem lehet előre tervezni, hogy azt sem tudtuk, két évvel ezelőtt...

B.É: Ez szinte soha nem lesz olyan, mint egy társas a polcon, mert kell egy kontroll, mert mindig kell egy felügyelet mellé, de igazából én úgy gondolom hogy miután még én is ezt tanulom az egészet, ezt egyrészt inkább Otília múlik, úgy gondolom, meg úgy érzem ez inkább neki szegeződik ez a kérdés... De, én úgy gondolom, hogy szerintem azt amit mi reméltünk, vagy véltünk, azt szerintem megvalósítottuk. tehát az, hogy ez a tábla bejött és tényleg úgy működik, ahogy kell, én úgy gondolom, hogy ennyi elég. Tehát az óvodában ennyi bőven elég, hogy felügyelet mellett, kontroll alatt a gyerekek jól érezzék magukat és úgy játszanak vele, hiába, pedig bei.. Függetlenül attól, hogy van az a kontroll attól ők még azzal függetlenül játszhatnak, úgy, mint bármi mással és szerintem egy óvodában ennyi elég. Hát fejlesztünk, amit fejlesztünk, de igazából... Ez a program, ez a programoknak a változatossága, ennyi. Tehát ennyi, ami rajtunk múlik. Tehát ez szerintem mindig megmarad az...

K.Zs: Még egy gondolat. Hogy egy projektor legyen, hogy ne kellejen mindig kalibrálni, a másik pedig, hogy... Nyilvánvaló az, hogy szaporodik a számítógép készlet, mármint laptopra gondolkodok vagy a projektorok száma, annak örülünk. Mert az azt jelentené, hogy a csoportokban még több pedagógus tud egy időben dolgozni ezzel a módszerrel.

P.O: Igen, hát sze...

(...)

Igen, ha lenne két-három tábla, lappal, akkor interaktívabban tudna fejlődni ez az egész dolog. Más kérdés szerintem arra nincsen szükség, hogy mindennap minden csoportban ott legyen, tehát ez nem, ezzel szerintem nem kell...

K.Zs: ennyire még nem, egyelőre még nem cél. Ami még ideálisabb lenne, hogy ... én azt gondolom, azt mondanám inkább, hogy kevesebb gyereklétszámmal, tehát a harmincas gyerekcsoportban, tevékenykedni, meg még koordinálni a mindennapokat ez azért az óvodapedagógus meg osztott figyelmét, meg az egyéb pedagógiai módszereknek eljárásoknak a megvalósítását és akkor még a napirendhez való alkalmazkodását ez nyilvánvaló nagyon nagy szervezést igényel. Nagyon odafigyelő munkát, az óvodapedagógus részéről, szóval, ha

kevesebb gyerek lenne egy-egy ilyen csoportban az így most ehhez a programhoz optimálisabb lenne.

P.O: És természetesen kamerán kívül, fel kellene venni egy kisegítő személyzetet, aki ezt koordinálja a csoportban...

K.Zs: Ja, hát ugye... De hát ez most nincs!

P.O: De egyébként az én meglátásom az, hogy, az én célomban az, hogy ez a meseszerkesztés. mint maga ez a forma, az lenne az ideál, hogy ez az önkifejezés eszközévé váljon. tehát mindenképpen ezt szeretnénk látni.

9.2. Illusztráló fényképek

A fényképek megjelenéséhez a Lepke és a Fecske csoportba járó gyerekek szülei hozzájárulásukat adták.

3. számú melléklet – Pasaréti Otília a Meseszerkesztő programot használó tevékenységet vezeti a 2010. novemberben a Lepke csoportban

4. melléklet – Balog Éva óvodapedagógus A Didergőkirály című mesét meséli el közösen a gyerekekkel

